

DONKERE WOLKEN TIJDENS HET OUDERSCHAP

**OVER DE ROL VAN PARENTIFICATIE, MOTIVATIE EN OUDERLIJKE
IDENTITEIT BIJ OUDERLIJKE BURN-OUT**

Aantal woorden: 18.052

Jente Depoorter

Studentennummer: 01502809

Promotor: Prof. dr. Bart Soenens

Copromotor: Prof. dr. Wim Beyers

Begeleidster: Charlotte Schrooyen

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de klinische psychologie

Academiejaar: 2019 – 2020

Corona preambule

De maatregelen die genomen werden in de strijd tegen COVID-19 hadden geen invloed op het tot stand komen van deze masterproef. De data voor dit onderzoek werd in maart 2019 verzameld. Er is dus geen enkele impact van de corona-maatregelen op het gevoerde onderzoek.

Deze preambule werd in overleg tussen de student en de promotor opgesteld en door beiden goedgekeurd.

Voor deze masterproef werd voor het verzamelen van de data samengewerkt met Charlotte Vandenbroucke (01504556). Hierdoor is het mogelijk dat er enige overlap is in de sectie onderzoeksvragen en de sectie methode. De volledige tekst van deze masterproef, inclusief de onderzoeksvragen en de uitgevoerde analyses, zijn echter individueel en kwamen in overleg met de begeleidster, promotor en co-promotor tot stand.

Woord vooraf

Zonder de steun en hulp van een aantal mensen was het schrijven van deze masterproef een stuk moeilijker of zelfs onmogelijk geweest. Eerst en vooral wil ik graag Charlotte Schrooyen, prof. Bart Soenens en prof. Wim Beyers bedanken voor hun hulp de afgelopen twee jaar. Dankzij hen kreeg ik de mogelijkheid om één van mijn interesses, parentificatie, mee te betrekken in het onderzoek. Daarnaast ben ik ze erg dankbaar voor de feedback, het vertrouwen, het geduld, de aanmoedigingen en de fijne samenwerking.

Het schrijven van deze masterproef gebeurde in de meest uiteenlopende situaties. Het eerste deel werd geschreven in het verre Italië, het tweede deel vanuit quarantaine. Twee bijzondere, boeiende en leerrijke periodes. Zowel tijdens die periodes als de rest van mijn opleiding stonden een aantal mensen voor me klaar die ik graag ook even wil bedanken. Mijn dichte familie wil ik graag bedanken voor alle steun en vertrouwen die ze hadden, ook wanneer het moeilijker ging. Daarnaast wil ik hen bedanken voor alle warme momenten die alle zorgen en stress rond de opleiding even deden vergeten. Een speciale bedanking voor mijn ouders die niet enkel deze masterproef hebben nagelezen, maar ook talloze andere opdrachten en steeds opnieuw met veel geduld alle dt-fouten verbeterden. Maar ook een dank aan mijn schoonouders die mij een tweede warme thuis gaven. Ook mijn vrienden wens ik te bedanken voor de fijne momenten in de afgelopen vijf jaar. Ik hoop dat dit slechts het begin was van een heel lang verhaal.

Daarnaast ben ik een aantal mensen, wiens namen ik niet ga vernoemen, heel erg dankbaar voor de steun en hulp die ik van hen kreeg. Zij maakten het mee mogelijk om af te studeren; elk op een eigen, bijzondere manier. Ten slotte wil ik graag nog twee bijzondere mensen bedanken.

Eerst en vooral wil ik mijn vriend bedanken. Ik kan me geen leven zonder jou meer inbeelden. Bedankt voor je geduld, je luisterend oor, je aanwezigheid en je warmte. Bedankt om je wiskundige kennis met mij te delen en zo een grote hulp te zijn in deze masterproef. Bedankt om er altijd te zijn. Ook wanneer vele kilometers tussen ons in stonden, kon ik op je rekenen. Bedankt lieve schat!

En bedankt opa. Ik weet dat je fier zou geweest zijn. Hoewel je misschien niet helemaal begreep wat mijn studies inhielden, was je ontzettend trots op mij. Jouw wekelijkse telefoontjes op kot en zoveel andere mooie, warme momenten zullen me altijd bijblijven. Het gemis blijft groot en zwaar. Maar zoals je altijd zei: "Moeilijk gaat ook en niet gaan bestaat niet". Ik zal er altijd voor gaan, wat de toekomst ook brengt. Dat beloof ik je. Als ik kon, zou ik de tijd terugdraaien naar die ene vrijdag, je nog eens stevig vastnemen en je bedanken. Nu kan ik het niet meer, maar doe ik het toch. Bedankt om mijn fantastische opa te zijn!

Niemand weet wat de toekomst zal brengen. Wat ik wel weet, is dat ik me er klaar voor voel. Vijf jaar studeren zijn voorbijgevlogen. Het schrijven van deze masterproef voelt dan ook als een gepast eindpunt. Een ware beproeving waar ik, naast af en toe wat gevloek, vooral veel plezier en voldoening uit haal. Ik wens elke lezer veel leesplezier en hoop dat u, net zoals ik, er veel door kunt bijleren.

Abstract

Doelstelling. Ouderlijke burn-out is een concept in volle ontwikkeling. Recente studies tonen aan dat een substantiële groep van ouders gevoelens van ouderlijke burn-out ervaart. Het bepalen van risico- en beschermende factoren is een eerste stap in het traject naar het ontwikkelen van interventie en preventie. Enkele van deze factoren, zoals persoonlijkheid en demografische factoren, werden reeds onderzocht. In dit onderzoek worden andere mogelijke risico- en beschermende factoren zoals parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap voor het eerst onderzocht.

Methode. Vlaamse ouders ($N = 472$) vulden een online-vragenlijst in. Deze vragenlijst bevroeg de gevoelens van ouderlijke burn-out, de dimensies van ouderlijke identiteit, de motivatie voor het ouderschap en de aanwezigheid van retrospectieve ervaringen van parentificatie.

Resultaten. Parentificatie, ruminatieve exploratie en gecontroleerde motivatie vertonen een unieke, positieve samenhang met ouderlijke burn-out. Autonome motivatie hangt uniek negatief samen met ouderlijke burn-out. Via mediatie- en moderatieanalyses werden verschillende verbanden onderzocht. Er werd evidentie gevonden voor een mediatiemodel waarbij zowel ruminatieve exploratie als gecontroleerde motivatie een mediator zijn in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

Discussie. Dit onderzoek toont aan dat een retrospectieve ervaring van parentificatie een risicofactor is voor een ouderlijke burn-out. Er zou dus meer aandacht kunnen gegeven worden aan ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie in hun transitie naar het ouderschap. Ruminatieve exploratie en gecontroleerde motivatie bleken het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out te beïnvloeden. Dit is een hoopvolle bevinding omdat dit, gezien het veranderbare karakter van deze concepten, mogelijkheden biedt tot het ontwikkelen van interventie- en preventiemethodieken.

Inhoudstafel

INLEIDING.....	1
OUDERLIJKE BURN-OUT	3
<i>Definitie</i>	3
<i>Voorspellers van ouderlijke burn-out</i>	5
<i>Gevolgen</i>	8
PARENTIFICATIE	10
<i>Definitie en theoretische achtergrond</i>	10
<i>Soorten parentificatie</i>	10
<i>Gevolgen van parentificatie</i>	11
OUDERLIJKE IDENTITEIT	16
<i>Identiteitsontwikkeling</i>	16
<i>Een meer dynamisch perspectief op identiteitsontwikkeling</i>	18
<i>Identiteitsontwikkeling bij geparentificeerde kinderen</i>	20
<i>De ontwikkeling van ouderlijke identiteit</i>	21
MOTIVATIE VOOR HET OUDERSCHAP	24
ONDERZOEKSVRAGEN	27
METHODE.....	30
PROCEDURE.....	30
STEEKPROEF	31
METINGEN	32
<i>Achtergrondgegevens</i>	32
<i>Ouderlijke burn-out</i>	32
<i>Parentificatie</i>	34
<i>Ouderlijke identiteit</i>	35
<i>Motivatie voor het ouderschap</i>	35
RESULTATEN.....	37
PRELIMINAIRE ANALYSES	37
<i>Analyse van de ontbrekende gegevens</i>	37
<i>Descriptieve gegevens</i>	37
<i>Verbanden met de achtergrondvariabelen</i>	39
<i>Correlaties</i>	40
HOOFDANALYSES	42
<i>Onderzoeksvraag 1: Is parentificatie een risicofactor voor ouderlijke burn-out?</i>	42
<i>Onderzoeksvraag 2: Wat is het verband tussen ouderlijke identiteit en ouderlijke burn-out?</i>	42
<i>Onderzoeksvraag 3: Wat is het verband tussen motivatie voor het ouderschap en ouderlijke burn-out?</i>	42
<i>Onderzoeksvraag 4: Wat is het samenspel tussen parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap in de samenhang met ouderlijke burn-out?</i>	43
BESPREKING EN CONCLUSIE.....	48
BESPREKING VAN DE RESULTATEN.....	48
<i>Parentificatie: een concept dat hernieuwde belangstelling verdient</i>	48
<i>Het belang van ouderlijke identiteit en motivatie in ouderlijke burn-out</i>	50
<i>De tussenliggende rol van ouderlijke identiteit en motivatie in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out</i>	51
THEORETISCHE EN KLINISCHE IMPLICATIES	52

STERKTES EN BEPERKINGEN VAN HET HUIDIGE ONDERZOEK	53
SUGGESTIES VOOR VERDER ONDERZOEK.....	55
CONCLUSIE	56
REFERENTIELIJST.....	58
BIJLAGEN.....	69
BIJLAGE 1: INFOBRIEF	69
BIJLAGE 2: INFORMED CONSENT	70
BIJLAGE 3: ONLINE-VRAGENLIJST	71
BIJLAGE 4: FLYER OUDERSCHAP IN BALANS	80

In 2018 werden in Vlaanderen 65.336 kinderen geboren. In 42,9% van de gevallen was dit voor de moeder het eerste kind (<https://www.kindengezin.be>). Dit wil zeggen dat er jaarlijks een groot aantal volwassenen de sprong naar het ouderschap maken. Het ouderschap is iets waar veel mensen naar uitkijken en het kan een grote bron van geluk en voldoening zijn. Het ouderschap kan ook een uitdaging zijn en heel wat onzekerheden met zich meebrengen (Nelson et al., 2014). Ook later in het ouderschap kan de rol als ouder veel energie geven, maar kan het ook uitputtend zijn voor ouders. Volgens een krantenartikel in de Morgen (Belga, 2018) zou ongeveer 30% van de Vlaamse ouders soms gevoelens van ouderlijke burn-out ervaren.

Er wordt veel aandacht besteed aan wat nu de beste opvoeding is, maar recent is er ook steeds meer aandacht voor hoe het ouderschap ervaren wordt. In de media verschijnen verschillende termen omtrent deze ervaring. Naast aandacht voor de roze wolk die ouders kunnen ervaren bij het ouderschap, wordt nu ook meer plaats gemaakt voor de grijzere wolken die met het ouderschap kunnen gepaard gaan. Zo krijgen blogs voor ploetermoeders en survivalgidsen voor ouders veel aandacht. In 2017 was het op Instagram zelfs een trend om een 'voor en na' foto te plaatsen (Knevels, 2017), waarin de vergelijking gemaakt werd tussen hoe men eruit zag voor het ouderschap en hoe men er nu uitziet. Het was Mike Julianelle uit New York, VS, die met de trend begon. Het was zijn bedoeling om het leven van een ouder te tonen zoals het is en het niet steeds te verbloemen; durven toe te geven dat het soms ook deprimerend, onbevredigend, vervelend en frustrerend kan zijn.

Ook in eigen land is er meer en meer aandacht voor ervaringen van ouders over het ouderschap. Zo was er in 2019 de reeks 'Over moeders' op HLN (<https://www.hln.be>) waarbij met bekende moeders over de kleine en grote zorgen van het ouderschap werd gepraat. Een ander voorbeeld is de succesvolle serie 'de luizenmoeders' die in het voorjaar van 2019 en 2020 op de Vlaamse televisiezender VTM te zien was. In 2019 lanceerde het Gents Netwerk voor Perinatale Mentale Gezondheid de website 'Wolk in Mijn Hoofd' (www.wolkinmijnhoofd.be) om het taboe over psychische problemen tijdens en na een zwangerschap te doorbreken. Hoe het ouderschap ervaren wordt, is klaarblijkelijk een hot topic. Het is duidelijk geworden dat het niet allemaal rozengeur en maneschijn is, maar dat het ouderschap vaak ook moeilijkheden met zich mee kan brengen. Niet alleen uit de populaire media, maar ook vanuit het onderzoeksveld is er nu meer aandacht voor de donkere zijde van het ouderschap.

In deze masterproef zal het relatief nieuwe concept 'ouderlijke burn-out' uitvoerig besproken worden en zal de aanwezigheid van gevoelens van ouderlijke burn-out bij ouders in kaart worden gebracht. Vervolgens wordt er aandacht besteed aan mogelijke risicofactoren die ouders kwetsbaarder maken voor de ontwikkeling van een ouderlijke burn-out. Deze masterproef zal specifiek de rol van parentificatie onderzoeken. Dit is een situatie waarin kinderen of adolescenten, volwassen rollen invullen waar ze eigenlijk emotioneel en ontwikkelingsgezien nog niet klaar voor zijn (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973). Parentificatie is dus iets wat zich voordoet in de kindertijd, maar het heeft wel een effect op de latere identiteitsontwikkeling tot in de volwassenheid (Fullinwider-Bush & Jacobvitz, 1993). In deze masterproef wordt onderzocht of (de retrospectieve ervaring van) parentificatie in de kindertijd een mogelijke risicofactor kan zijn in de ontwikkeling van ouderlijke burn-out.

Er wordt niet enkel gekeken naar een mogelijke risicofactor, maar ook naar mogelijke beschermende factoren in de relatie tussen parentificatie en ouderlijke burn-out. Uit onderzoek (Schrooyen et al., 2019) is gebleken dat wie een duidelijke visie op ouderschap heeft (en dus een stevige ouderlijke identiteit heeft) minder vatbaar is voor gevoelens van ouderlijke burn-out. De groep ouders die vaak piekeren over hun rol als ouder ervoeren meer en vaker gevoelens van ouderlijke burn-out. Ze blijven namelijk twijfelen over de rol die ze als ouder vervullen of blijven zoeken naar de richting die ze als ouder uit willen. In deze masterproef wordt de beschermende rol van een stevige ouderlijke identiteit in de relatie tussen parentificatie en ouderlijke burn-out onderzocht. Daarnaast zal ook gekeken worden naar de rol van motivatie voor het ouderschap in het ontwikkelen van een ouderlijke burn-out. De stap naar het ouderschap is een belangrijke keuze. De motivatie hierachter zou dus weleens een belangrijke rol kunnen spelen. Uit eerder onderzoek (Gauthier et al., 2007; Jungert et al., 2015; Ross-Plourde & Basque, 2019) kan verwacht worden dat autonome motivatie een beschermende factor is, terwijl gecontroleerde motivatie een risicofactor zou kunnen zijn.

Het is belangrijk om te onderzoeken welke mensen kwetsbaarder zijn voor (gevoelens van) een ouderlijke burn-out en wat net een mogelijke bescherming kan bieden. Op die manier kunnen in de toekomst zowel preventie- als interventieprogramma's ontwikkeld worden, gericht op (toekomstige) ouders die een hoog risico hebben op het ontwikkelen van een ouderlijke burn-out.

Ouderlijke burn-out

Definitie

Ouderlijke burn-out is een uniek, context-specifiek syndroom dat ontstaat ten gevolge van langdurige blootstelling aan chronische ouderlijke stress (Mikolajczak et al., 2018; Roskam et al., 2017) en kan beschreven worden aan de hand van drie kenmerken. Een overweldigende uitputting gerelateerd aan de ouderlijke rol is het eerste en tevens ook belangrijkste kenmerk. Ouders voelen zich moe en uitgeput wanneer ze 's ochtends wakker worden en terug een dag met hun kinderen moeten doorbrengen. Ze voelen zich door hun ouderrol zo uitgeput dat ze het gevoel hebben aan het eind van hun krachten te zijn. Een tweede kenmerk is de distantiëring van de kinderen op emotioneel vlak. Uitgeputte ouders zijn steeds minder betrokken bij hun kinderen en het ouderschap. De interacties worden beperkt tot de functionele aspecten en dit gaat ten koste van de emotionele aspecten. Als derde en laatste kenmerk is er het verlies van het bekwaamheidsgevoel als ouder. Ze zijn het ouderschap beu, ze kunnen hun ouderrol niet langer vervullen en genieten er ook niet meer van om samen te zijn met hun kinderen. Belangrijk hierbij is dat alle kenmerken in contrast staan met hoe de ouders zich voordien voelden (Roskam et al., 2018).

Onderzoek naar ouderlijke burn-out is tot nu toe vrij beperkt en was tot voor kort vooral gericht op ouders van kinderen met een ziekte (o.a. Norberg, 2007; Lindström et al., 2010). Enkele jaren geleden werd voor het eerst onderzoek gedaan in de algemene populatie. Roskam et al. (2017) vonden dat ouderlijke burn-out niet enkel voorkomt bij ouders met zieke kinderen. Roskam et al. (2018) rapporteerden een prevalentie van 2 tot 12% van ouderlijke burn-out. In een andere studie (Van Bakel et al., 2018) werd een prevalentie van 7% gevonden. Het is moeilijk om cijfers van ouderlijke burn-out te rapporteren omdat er nog geen cut-off score bepaald is. In een recente studie naar gevoelens van ouderlijke burn-out bij Vlaamse ouders (Schrooyen et al., 2019) kwam naar voor dat 1 op de 3 ouders worstelt met gevoelens van ouderlijke burn-out. Van de bevroegde Vlaamse ouders ervoer 1 op de 20 wekelijks gevoelens van ouderlijke burn-out en 1 op de 25 zelfs dagelijks.

In tegenstelling tot burn-out op het werk of depressie kan ouderlijke burn-out nog niet als diagnose gebruikt worden. Het is wel duidelijk dat er ouders zijn die aan gevoelens van ouderlijke uitputting lijden. Onderzoek toonde reeds aan dat er een onderscheid kan gemaakt worden tussen ouderlijke burn-out en andere diagnoses.

Ouderlijke burn-out en burn-out op het werk delen wel de drie hoofdkenmerken, maar beide zijn unieke fenomenen (Roskam et al., 2017). Uitgeput zijn op het werk komt niet altijd samen voor met uitputting als ouder. Voor veel werknemers die een burn-out ervaren, is de thuisomgeving net een veilige, rustige plek. Onderzoek toonde eveneens aan dat er enige overlapping is tussen ouderlijke stress en ouderlijke burn-out, maar dat ouderlijke stress niet de volledige lading dekt (Roskam et al., 2017). Beide concepten kunnen dus niet aan elkaar gelijk gesteld worden. Er is ook enige samenhang terug te vinden tussen depressie en ouderlijke burn-out, maar ook hier is het niet correct om beide concepten als hetzelfde te zien. Een ouderlijke burn-out is niet zomaar een depressie (Roskam et al., 2017). Het concept ouderlijke burn-out kan dus als een uniek concept beschouwd worden.

Elke ouder weet dat het ouderschap energie kan geven, maar soms ook veel energie vergt (Nelson et al., 2014). Gelukkig wegen de positieve aspecten meestal meer door dan de negatieve en stresserende aspecten. Het is vanuit deze afweging dat Mikolajczak en Roskam (2018) een theoretisch kader ontwikkelden om ouderlijke burn-out te verklaren. Inspiratie werd gehaald uit het Job Demand-Resources (JD-R) model (Bakker & Demerouti, 2007; Demerouti et al., 2001). Dit is een model uit de bedrijfspsychologie dat burn-out op het werk verklaart. Het stelt dat een burn-out zich ontwikkelt wanneer de job-eisen hoog zijn en de hulpbronnen laag. Een burn-out is dus het gevolg van een onevenwicht.

Mikolajczak en Roskam (2018) vonden dat een gelijkaardig model ook ouderlijke burn-out kon verklaren. Een ouderlijke burn-out ontstaat ten gevolge van een onevenwicht tussen zogenaamde risico- en beschermende factoren. Risicofactoren worden in deze context gedefinieerd als factoren die de ouderlijke stress verhogen. Ouderlijk perfectionisme, maladaptieve opvoedingsvaardigheden, lage emotionele intelligentie, gebrek aan steun van de andere ouder en gebrek aan externe steun zijn voorbeelden van factoren die de ouderlijke stress verhogen. Factoren die deze ouderlijke stress verlagen worden beschermende factoren genoemd. Voorbeelden hiervan zijn goede opvoedingsvaardigheden, een hoge emotionele intelligentie, externe steun, tijd voor ontspanning en positief co-ouderschap (Mikolajczak et al., 2018; Mikolajczak & Roskam, 2018). Wanneer deze risico- en beschermende factoren in een chronisch onevenwicht terechtkomen, ontstaat een ouderlijke burn-out.

Het theoretisch kader *The Balance between Risks and Resources* (BR2; Mikolajczak & Roskam, 2018) maakt enerzijds het onderscheid tussen risico- en beschermende factoren, maar deelt deze factoren anderzijds nog eens op in gemeenschappelijke en specifieke antecedenten. Gemeenschappelijke antecedenten, zoals pessimistische opvattingen, slechte stressregulatievaardigheden en perfectionisme hebben zowel een invloed op ouderlijke burn-out als op professionele burn-out. Specifieke antecedenten daarentegen hebben enkel invloed op ouderlijke burn-out (Mikolajczak & Roskam, 2018). Voorbeelden hiervan zijn maladaptieve opvoedingsvaardigheden, hoge ouderlijke standaarden en gebrekkig co-ouderschap.

Voorspellers van ouderlijke burn-out

Ouderlijke burn-out wordt door verschillende factoren beïnvloed. Zo spelen zowel persoonlijkheid van de ouder als persoonlijkheid van het kind een rol, maar hebben ook socio-demografische factoren en het gezinsfunctioneren een rol in het voorspellen van ouderlijke burn-out. In wat volgt zullen we elk van deze factoren bespreken.

Socio-demografische factoren

Onder socio-demografische factoren worden gegevens zoals het geslacht, de leeftijd van de ouders of van de kinderen verstaan. Uit onderzoek (Mikolajczak & Roskam, 2018) blijkt dat geslacht een risicofactor is voor ouderlijke burn-out. Moeders waren vatbaarder voor ouderlijke burn-out dan vaders. In een onderzoek van Le Vigouroux & Scola (2018) werden het aantal kinderen en grote leeftijdsverschillen tussen de kinderen ook als risicofactoren voor ouderlijke burn-out geïdentificeerd. Zij keken ook naar de samenhang met de drie dimensies waaruit ouderlijke burn-out bestaat. Hier waren meer en grotere verbanden te vinden. Hogere niveaus van emotionele uitputting zijn terug te vinden bij jongere ouders en ouders met jongere kinderen. Een groter aantal kinderen en grotere leeftijdsverschillen tussen kinderen correleren met een hoger niveau van emotionele afstandname. Andere, weliswaar kleinere, risicofactoren hiervoor zijn oudere kinderen en ouders die op jonge leeftijd kinderen krijgen. Oudere ouders, ouders met veel kinderen en oudere kinderen, hebben een groter risico om een laag niveau van bekwaamheid te ervaren (Le Vigouroux & Scola, 2018).

Persoonlijkheid van de ouder

De persoonlijkheid van ouders speelt een belangrijke rol bij het verklaren van ouderlijke burn-out. In een onderzoek van Le Vigouroux en Scola (2018) verklaarde

persoonlijkheid 42% van de variantie. Ze onderzochten de invloed van de Big Five persoonlijkheidstrekken (McCrae et al., 1999) als mogelijke beschermende- en risicofactoren in de ontwikkeling van ouderlijke burn-out bij Belgische ouders. Drie persoonlijkheidstrekken speelden een belangrijke rol: neuroticisme, gewetensvolheid en welwillendheid (Le Vigouroux et al., 2017). Neuroticisme of emotionele instabiliteit uit zich in piekeren en in meer en frequenter negatief affect (Finch et al., 2012; McNiel & Fleeson, 2006). Het bevat twee aspecten; emotionele controle en impulsbeheersingsgedrag. Tot gewetensvolheid of zorgvuldigheid behoort zelfdiscipline, ordenen en plannen. Deze persoonlijkheidstrek bestaat enerzijds uit nauwgezetheid en anderzijds uit doorzettingsvermogen. Ten slotte is er de persoonlijkheidstrek welwillendheid of altruïsme. Het bestaat uit vriendelijkheid en samenwerking en wordt gekenmerkt door vriendelijke en empathische gedragingen. (Le Vigouroux & Scola, 2018).

Hogere niveaus van welwillendheid bleken een beschermende factor voor het krijgen van ouderlijke burn-out. Het verband tussen gewetensvolheid en ouderlijke burn-out was complexer, omdat gebleken is dat de twee belangrijkste dimensies van gewetensvolheid, nauwgezetheid en doorzettingsvermogen, een verschillend verband met ouderlijke burn-out vertoonden (Le Vigouroux & Scola, 2018). Hoe nauwgezetters ouders zijn, hoe meer gevoelens van burn-out ze ervoeren, terwijl doorzettingsvermogen een beschermende werking had. Lindström et al. (2011) vonden in eerder onderzoek dat perfectionisme, wat dicht bij nauwgezetheid aanleunt, een risicofactor was voor ouderlijke burn-out. Een andere risicofactor was een hoog niveau van neuroticisme of emotionele instabiliteit. (Le Vigouroux et al., 2017; Le Vigouroux & Scola, 2018). Neuroticisme was de belangrijkste factor bij het bepalen van ouderlijke burn-out, gevolgd door gewetensvolheid en welwillendheid (Le Vigouroux et al., 2017).

Sorkkila en Aunola (2020) onderzochten het verband tussen perfectionisme en ouderlijke burn-out. Ze maakten daarbij een onderscheid tussen zelf-georiënteerd perfectionisme en sociaal voorgeschreven perfectionisme. Zelf-georiënteerd perfectionisme wordt gekenmerkt door extreem hoge zelfstandaarden en harde zelfkritiek. Sociaal voorgeschreven perfectionisme daarentegen wordt gekenmerkt door overtuigingen dat anderen hoge of zelfs onrealistische normen opleggen. Men denkt dat aanvaarding door anderen alleen kan verkregen worden door aan deze normen te voldoen. Het sluit dicht aan bij neuroticisme en negatief affect (Hewitt & Flett, 1991).

Sociaal voorgeschreven perfectionisme vertoonde een positieve, unieke samenhang met ouderlijke burn-out. Dit ligt in lijn met eerder onderzoek van Kawamoto et al. (2018) die aantoonde dat perfectionistische bezorgdheden, zoals zich zorgen maken over mogelijke negatieve evaluaties door anderen, een positieve samenhang vertoonden met ouderlijke burn-out. De effecten van sociaal voorgeschreven perfectionisme op ouderlijke burn-out waren nog sterker bij de aanwezigheid van zelf-georiënteerd perfectionisme (Sorkkila & Aunola, 2020).

Ook het samenspel tussen de verschillende persoonlijkheidstrekken is van belang (Le Vigouroux et al., 2017). Ouders met een profiel bestaande uit een laag niveau van neuroticisme en een hoog niveau van gewetensvolheid en welwillendheid (een veerkrachtig persoonlijkheidsprofiel) waren het minst kwetsbaar voor ouderlijke burn-out. De meest kwetsbare ouders waren de ouders die als profiel een hoge mate van neuroticisme hadden en een laag niveau aan gewetensvolheid en welwillendheid.

Persoonlijkheid van het kind

Niet enkel de persoonlijkheid van de ouders is van belang, ook de persoonlijkheid van het kind (gerapporteerd door de ouder) speelt een rol. In het onderzoek van Le Vigouroux en Scola (2018) verklaarde dit 13,2% van de variantie. Hoe meer ouders het kind als emotioneel instabiel, onwelwillend en gebrekkige gewetensvolheid ervoeren, hoe meer gevoelens van ouderlijke burn-out aanwezig waren. Coöperatieve ouders die hun kind(eren) als gewetensvol ervoeren, rapporteerden daarentegen de laagste niveaus van ouderlijke burn-out.

Gezinsfunctioneren

Tenslotte kan ook het gezinsfunctioneren een rol spelen. Zo waren tevredenheid in het huwelijk, overeenstemming tussen beide ouders, toegenomen nabijheid en een gezin met weinig desorganisatie beschermende factoren die ervoor zorgden dat ouders minder gevoelens van ouderlijke burn-out ervoeren (Mikolajczak et al., 2018). Deze verbanden kunnen natuurlijk ook in omgekeerde richting geïnterpreteerd worden, waarbij ouderlijke burn-out een negatieve impact heeft op het gezinsfunctioneren.

Samenvattend kan gesteld worden dat een ouderlijke burn-out verschillende vormen kan aannemen. Ook is het zo dat het tot uiting kan komen door verschillende combinaties van zowel risico- als beschermende factoren. Wat wel duidelijk is, is dat een

ouder waarvan de balans teveel en te lang doorweegt naar de negatieve zijde een verhoogd risico heeft om een ouderlijke burn-out te ontwikkelen (Mikolajczak & Roskam, 2018). Iedere ouderlijke burn-out heeft echter zijn eigen historie. De balans ziet er bij iedere ouder anders uit. De hoeveelheid en soort risico- en beschermende factoren kunnen bij iedere ouder verschillen. Bovendien weegt niet elke risico- en beschermende factor even zwaar door op de weegschaal. Het onderliggende proces, een chronische verstoring van de balans naar de negatieve zijde, is wel gemeenschappelijk aan alle ouderlijke burn-outs (Mikolajczak & Roskam, 2018).

Gevolgen

Er is bitter weinig onderzoek naar de gevolgen van een ouderlijke burn-out. De gevolgen van een burn-out op het werk zijn daarentegen wel goed onderzocht. Mikolajczak et al. (2018) onderzochten voor het eerst de mogelijke gevolgen van een ouderlijke burn-out aan de hand van een cross-sectionele studie. De consequenties op drie verschillende domeinen werden onderzocht: gevolgen voor de ouder zelf, voor de partner en voor het kind.

Ouderlijke burn-out vertoonde een positief verband met slaapproblemen, partnervreemding en conflicten in de relaties. Het verband tussen ouderlijke burn-out en partnervreemding en conflicten als gevolgen was bovendien iets sterker dan het verband tussen burn-out op het werk en deze gevolgen. De sterkte van het verband tussen slaapproblemen, verslaving en ouderlijke burn-out was gelijkaardig aan die van job gerelateerde burn-out (Mikolajczak et al., 2018).

Ouderlijke burn-out was verder sterk gecorreleerd met zelfmoord- en vluchtgedachten bij de ouder en ook met nalatig en gewelddadig gedrag naar het kind toe. Deze verbanden waren veel sterker dan de verbanden met job gerelateerde burn-out. Wanneer gecontroleerd werd voor opleidingsniveau, inkomen en verslaving bekwam men nog steeds dezelfde resultaten. Deze resultaten op ouder- en kindniveau werden bevestigd in een cross-lagged longitudinale studie van Mikolajczak et al. (2019).

Wanneer de gevolgen van de drie dimensies van ouderlijke burn-out afzonderlijk bekeken werden, kwam naar voor dat de gevolgen vooral afkomstig zijn van de emotionele uitputting en de emotionele afstandname. Ook hierin waren echter kleine verschillen te vinden. Zo droeg emotionele uitputting meer bij aan conflicten tussen de

partners en droeg emotionele afstandname meer bij aan het nalatig en gewelddadig gedrag naar de kinderen toe. Het verminderde bekwaamheidsgevoel speelde bij beide dimensies van ouderlijke burn-out de kleinste rol wanneer gekeken werd naar de gevolgen (Mikolajczak et al., 2018).

Hoewel er maar zeer weinig onderzoek is omtrent de gevolgen van ouderlijke burn-out en hier zeker nog meer onderzoek nodig is, wordt nu al duidelijk dat een ouderlijke burn-out schadelijke gevolgen kan hebben zoals kindermishandeling en zelfmoord- en vluchtgedachten (Mikolajczak et al., 2018; Mikolajczak et al., 2019). Het is daarom van belang om in te zetten op goede hulpverlening om ouders met gevoelens van ouderlijke burn-out te helpen. Bovendien is het belangrijk om preventief op te treden. Om dat te kunnen doen is er nood aan verder inzicht in factoren die ouders kwetsbaar maken voor ouderlijke burn-out en in factoren die hun veerkracht verhogen. In wat hierop volgt, wordt de mogelijke rol van parentificatie als risicofactor en de rol van een stevige ouderlijke identiteit en van een hoge kwaliteit van motivatie voor het ouderschap als beschermende factoren besproken.

Parentificatie

Definitie en theoretische achtergrond

Boszormenyi-Nagy en Spark (1973) introduceerden het begrip parentificatie. Ze definieerden het als een situatie waarin kinderen of adolescenten één of meerdere volwassen rollen invullen waar ze eigenlijk, gezien hun ontwikkelingsniveau en op emotioneel vlak, nog niet klaar voor zijn. Om parentificatie beter te kunnen vatten en detecteren werden door Jurkovic (1997) negen parameters naar voor geschoven. Vier parameters refereren naar de kenmerken van de geparentificeerde rol op zich (openheid, type rolopdrachten, mate van verantwoordelijkheid en object van de verzorger). De andere vijf parameters karakteriseren de belangrijke dimensies van de ontwikkelings-, psychologische, socio-familiale en existentieel-ethische context van parentificatie. Hieronder vallen leeftijdsadequaatheid, internalisatie, familiegrenzen, sociale legitimiteit en ethiek.

Jurkovic (1997) stelde een integratief kader voor om de ontwikkeling van parentificatie beter te begrijpen. Hij baseerde zich hiervoor enerzijds op Boszormenyi-Nagy's contextuele visie (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986) en anderzijds op de ecologische ontwikkelingstheorie van Bronfenbrenner (1977, 1979). Jurkovic (1997) onderscheidde zes niveaus: individuele ontwikkeling, proximale netwerken (familie, vrienden en school), onderlinge relatie van deze netwerken, verdere netwerken (woonbuurt, werk en maatschappelijke dienstverlening), culturele consistentie en ethische context.

Soorten parentificatie

Wanneer parentificatie bekeken wordt, kan men op meerdere gebieden een onderscheid maken. Enerzijds is er een onderscheid (Jurkovic, 1997) tussen een emotionele en instrumentele vorm van parentificatie. Bij emotionele parentificatie vervult het kind of de adolescent emotionele en sociale noden, terwijl instrumentele parentificatie zich voordoet wanneer er gezorgd wordt voor goede leefcondities (Hooper et al., 2008, 2011; Hooper & Wallace, 2010; Schier, 2010, 2014). Anderzijds kan er een onderscheid gemaakt worden op basis van de geparentificeerde relatie (Borchet & Lewandowska-Walter, 2017; Hooper & Wallace, 2010; Jurkovic, 1997; Schier, 2010, 2014). Er kan een geparentificeerde ouderrelatie zijn, maar er kan zich ook een geparentificeerde relatie voordoen tussen broers en zussen. Ten slotte kan er ook een

onderscheid gemaakt worden op basis van de gevolgen, die positief of negatief kunnen zijn (Chase, 1999).

Parentificatie kan een positieve impact hebben op het kind omdat het zich belangrijk voelt en op deze manier een gevoel van competentie en eigenwaarde ontwikkelt (Schier, 2014). Door zorg op te nemen voor iemand anders kan het kind ook belangrijke lessen leren op het gebied van verantwoordelijkheid nemen. Dit kan bijdragen tot een gezonde identiteitsontwikkeling en zelfwaarde. Bovendien kunnen er op deze manier ook sociale vaardigheden ontwikkeld worden (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986; Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Minuchin et al., 1967). Dit alles wordt constructieve parentificatie genoemd. De tegenhanger hiervan is destructieve parentificatie, waarbij het kind de eigen ontwikkelingstaken niet meer kan vervullen door de verantwoordelijkheden die hij/zij krijgt (Schier, 2010). Dit kan de ontwikkeling van het kind ernstig verstoren, zowel op korte als op lange termijn. (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986; Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Minuchin et al., 1967). Destructieve parentificatie in de kindertijd kan ook leiden tot emotionele en/of fysieke uitputting in het ouderschap (Jurkovic, 1997). Het concept ouderlijke burn-out bestond nog niet toen parentificatie initieel werd onderzocht, maar er werd wel over dezelfde kenmerken gesproken. Aangezien in deze masterproef gekeken wordt naar parentificatie als mogelijke risicofactor voor ouderlijke burn-out zal enkel destructieve parentificatie besproken worden. Wanneer over parentificatie gesproken wordt, refereert dit dus uitsluitend naar destructieve parentificatie.

Gevolgen van parentificatie

Parentificatie kan de ontwikkeling ernstig verstoren, zowel op korte als op lange termijn. Dit is vooral het geval wanneer het kind voortdurend taken vervult die verwarrend, omslachtig of leeftijdsongeschikt zijn, of wanneer het zonder toezicht taken vervult of er niet voor erkend wordt. De gevolgen uit zich op emotioneel, cognitief en familiaal vlak. Uit meerdere studies bleek dat parentificatie verschillende uitkomsten heeft naargelang het geslacht (Burt, 1992; Goglia, 1982, 1985; Wolkin, 1984). Er waren hogere depressiescores terug te vinden bij geparentificeerde jongvolwassen vrouwen (Wolkin, 1984) en ook volgens Burt (1992) was het effect van parentificatie vooral merkbaar bij vrouwen. Het geslacht van de ouder waarmee de geparentificeerde relatie zich voordoet, speelde eveneens een rol. Een geparentificeerde relatie tussen moeder

en dochter of vader en zoon had meer impact op latere intieme relaties van het kind dan parentificatie tussen vader en dochter of moeder en zoon (Jacobvitz et al., 1991; Johnston et al., 1987).

Gevolgen voor het kind

Het geparentificeerde kind kan het gevoel hebben dat het de kindertijd gemist heeft. Deze gevoelens kunnen reeds van in het begin aanwezig zijn, maar kunnen ook pas jaren later opduiken (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986; Karpel, 1976). Verder raakt het kind zijn vertrouwen kwijt in zijn ouders alsook in de bredere omgeving (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986; Elkind, 1981). Het wantrouwen kan uitbreiden naar de eigen persoon. Geparentificeerde kinderen verliezen het vertrouwen in zichzelf, in hoe ze alles ervaren en in wat ze voelen. Samen met deze gevoelens, komen ook boosheid en haat vaak voor, hoewel deze eerder sluimerend van aard zijn (Jurkovic, 1997). Daarnaast ervaren veel geparentificeerde kinderen een overweldigende stress die gepaard gaat met onzekerheid, angst, weinig energie en psychosomatische problemen (Elkind, 1981; Karpel, 1976; Kerr & Bowen, 1988; Minuchin & Fishman, 1981; Wallerstein, 1985). Tenslotte ervaren zij vaak gevoelens van schuld en schaamte. Ze voelen zich schuldig over de problemen van de familieleden en vinden het moeilijk om gelukkig te zijn, wetende dat de familieleden, waar ze om geven en voor zorgen, het moeilijk hebben. De problemen van de ouders en andere familieleden geven het geparentificeerde kind bovendien het gevoel dat hij/zij ongeschikt is om zijn/haar rol te vervullen (Jurkovic, 1997). Aangezien het kind onmogelijk aan de noden van de ouders kan voldoen, kan dit ervoor zorgen dat het kind slachtoffer wordt van fysieke of zelfs seksuele mishandeling (Jurkovic, 1997).

Door het hoge verantwoordelijkheidsgevoel en de buitensporige loyaliteit aan familieleden hebben veel geparentificeerde kinderen moeilijkheden om buiten de gezinsomgeving relaties op te bouwen. Op die manier geraken ze geïsoleerd van hun leeftijdsgenoten (Buchholz & Haynes, 1983; Karpel, 1976). Het feit dat ze door hun leeftijdsgenoten gezien worden als te serieus en te volwassen, draagt verder bij aan deze sociale isolatie (Weiss, 1979). Vaak worden ze door leeftijdsgenoten enkel gebruikt voor advies of gezelschap wanneer die zich eenzaam voelen. Hierdoor ontstaat, net als bij de geparentificeerde relatie, een soort uitbuitende relatie (Dean et al., 1986). Doordat parentificatie zich vaak al vroeg in de kindertijd ontwikkelt, is het logisch dat dit ook zijn gevolgen heeft voor de basisprocessen in de persoonlijkheidsontwikkeling (vb.

gehechtheid, narcisme, separatie-individuatie). Deze processen raken verstoord en hierdoor lopen veel geparentificeerde kinderen het risico om zowel ongezonde persoonlijkheidstrekken als persoonlijkheidsstoornissen, zoals borderline, te ontwikkelen (Gunderson, 1980; Malerstein & Ahern, 1979). Op schoolvlak kan parentificatie verschillende uitkomsten hebben. Enerzijds blinken geparentificeerde kinderen vaak uit in academische en buitenschoolse activiteiten. Hun buitensporige inzet om te voldoen aan de noden van hun ouders, of die van de school, kan hier de oorzaak van zijn. Anderzijds kunnen de schoolprestaties en aandacht lijden onder de parentificatie. Het kind kan zich zowel mentaal als fysiek uitgeput voelen of te veel bezig zijn met de familiale zorgen waardoor de betrokkenheid op school erbij inschiet (Jurkovic, 1997). Parentificatie in de kindertijd is bijvoorbeeld gerelateerd aan een slechtere aanpassing aan het hoger onderwijs (Berman & Sperling, 1991; Chase et al., 1998; Held & Bellows, 1983).

Parentificatie heeft ook impact op de beroepskeuze en het functioneren op werkgebied. Sessions (1986) vond dat psychologiestudenten hoger scoorden op parentificatie dan ingenieursstudenten. Ook Lackie (1982, 1983) vond dat meer dan twee derden van de sociaal werkers een zorgende rol hadden als kind. Enerzijds kan dit positief zijn omdat ze enkele vaardigheden reeds als kind leerden, anderzijds kan het ook met hun professionele effectiviteit en jobtevredenheid interfereren. Geparentificeerde kinderen hebben namelijk een groter risico om later ontevreden te zijn op werkgebied (Weiss, 1979).

Uit het onderzoek van Burt (1992) bleek dat volwassenen met een parentificatieverleden over het algemeen een laag niveau van welbevinden hebben binnen intieme volwassenen relaties. Vaak is parentificatie in de kindertijd de voorbode voor een volwassen leven dat gekenmerkt wordt door onder meer interpersoonlijk wantrouwen, betrokkenheid in oneerlijke en schadelijke relaties, ambivalentie omtrent extrafamiliale banden en een tendens om ouderlijk gezag te misbruiken (Jurkovic, 1997).

Gevolgen voor de omgeving

Niet alleen het geparentificeerde kind draagt de gevolgen met zich mee, maar ook iedereen in de directe omgeving kan de gevolgen van parentificatie ondervinden. Zo zijn kinderen die een geparentificeerde kind-ouder relatie hebben minder empathisch en

minder tolerant voor het (emotionele) gedrag van hun broers en/of zussen (Essman & Deutsch, 1979; Rosenbaum, 1963). Een geparentificeerde relatie tussen broers en/of zussen onderling kan dan weer leiden tot onderlinge conflicten (Jurkovic, 1997). Ook de ouder die zich in de geparentificeerde ouder-kind relatie bevindt, ondervindt de gevolgen. Wanneer meerdere kinderen in het gezin aanwezig zijn, is het mogelijk dat de niet-geparentificeerde kinderen afstand nemen van de ouder(s) en zich meer gaan binden met het geparentificeerde kind. Op deze manier verliest de ouder de andere kinderen deels uit het oog (Minuchin et al., 1967; Weiss, 1979).

Anderzijds kan het gedrag van de geparentificeerde ouder ook versterkt worden. Parentificatie leidt namelijk vaak tot een daling in de ouderlijke stress en zorgt ervoor dat er meer flexibiliteit in de ouderlijke rol mogelijk is (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Weisner et al., 1977; Weiss, 1979). Dikwijls gaat ook het huwelijk gebukt onder de geparentificeerde ouder-kind relatie. Enerzijds wordt het kind soms geparentificeerd om te compenseren voor de huwelijksproblemen, maar anderzijds versterkt dit net de problemen (Jurkovic, 1997). Parentificatie kan een adaptief proces zijn bij eenoudergezinnen, vooral wanneer de kinderen erkenning krijgen voor hun bijdragen en dit als eerlijk ervaren. Dit kan echter wel voor problemen zorgen wanneer een nieuwe partner het gezin vervoegt (Jurkovic et al., 1991).

Gevolgen vele jaren later

Zoals reeds eerder werd aangehaald, heeft parentificatie ook op langere termijn gevolgen, bijvoorbeeld wanneer het geparentificeerde kind zelf moeder of vader wordt. De eerste 18 maanden van het ouderschap verlopen moeilijker voor moeders met een parentificatieverleden. Voor vaders is hier nog geen onderzoek over gevoerd. Er is bij de moeders minder kennis omtrent het normale ontwikkelingspatroon van kinderen (Nuttall et al., 2015). Deze verminderde kennis zorgt er op zijn beurt voor dat er minder warmte en responsiviteit is gedurende de eerste 18 maanden. Ouderlijke kennis is namelijk gerelateerd aan sensitief, warm en responsief opvoeden (Donovan et al., 2007). Deze opvoedingsstijl uit zich onder andere in positief affect, positieve intonatie van de stem, fysieke affectie en aanmoedigingen voor het kind.

Verder komt het vaak voor dat de geparentificeerde rol zich voortzet in een andere relatie en zo kunnen de kinderen zelf overbeschermden ouders worden (Jacobvitz et al., 1991). De onzekerheden en angsten die ze vroeger tijdens hun zorgrol ervaren

hebben, zorgen er echter voor dat ze het lastig hebben om als ouder de zorgende rol op te nemen. Bovendien is het mogelijk dat ze nog steeds de zorgrol hebben tegenover de eigen ouders, wat hen in een loyaliteitsconflict brengt. De toenemende en tegenstrijdige eisen van het eigen gezin, gezin van oorsprong en werk kunnen tot een fysieke en emotionele uitputting leiden (Borchet et al., 2018; Jurkovic, 1997). Er zou verwacht kunnen worden dat dit zich mogelijk uit in een ouderlijke burn-out, maar hierover is nog geen onderzoek gevoerd.

Naast het onderzoeken van mogelijke risicofactoren, zoals parentificatie, is het echter ook belangrijk om aandacht te besteden aan mogelijke beschermende factoren. Deze kunnen een buffer vormen tegen gevoelens van ouderlijke burn-out. In deze masterproef wordt gefocust op een stevige ouderlijke identiteit en een hoge kwaliteit van motivatie voor het ouderschap als eventuele bronnen van veerkracht. Ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap kunnen op zijn beurt mogelijk beïnvloed zijn door een voorgeschiedenis van parentificatie omdat onderzoek heeft aangetoond dat parentificatie de identiteitsontwikkeling en de visie op het ouderschap kan verstoren (Fullinwider-Bush & Jacobvitz, 1993; Jurkovic, 1997).

Ouderlijke identiteit

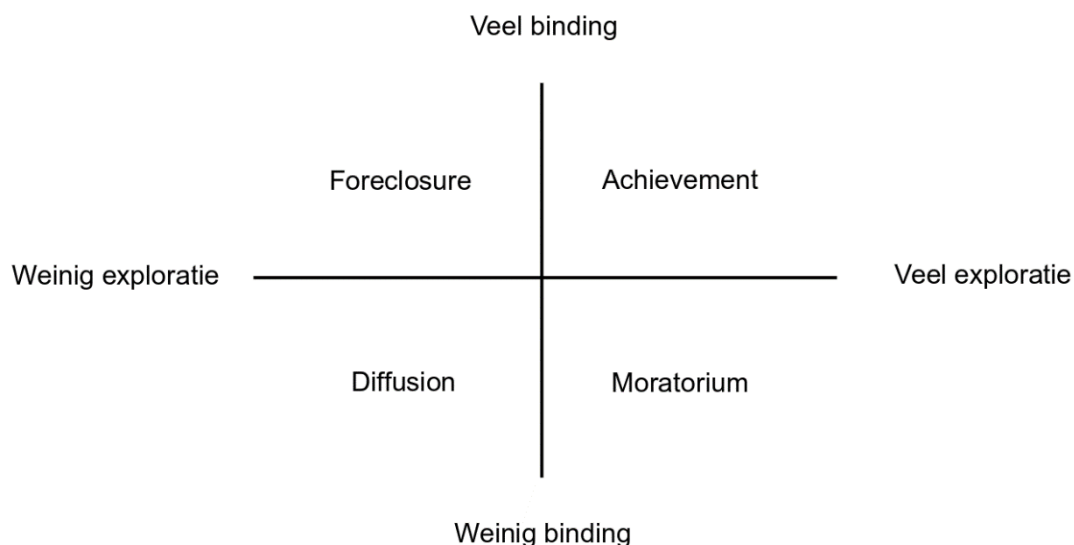
Identiteitsontwikkeling

Tijdens ons leven nemen we verschillende identiteiten aan (Vansteenkiste & Soenens, 2015). Een identiteit is een beeld dat we van onszelf hebben, een zelfbeschrijving (Kroger & Marcia, 2011). De verschillende identiteiten die kunnen aangenomen worden, situeren zich in verschillende domeinen (Vignoles et al., 2011). De persoonlijke of individuele identiteit is de wijze waarop mensen zichzelf als individu definiëren. De rol die we opnemen in de directe interactie met anderen, zoals de ouderrol, is de relationele identiteit. Tenslotte is er nog de collectieve identiteit die zich ontwikkelt op basis van de sociale groepen waarvan we deel uit maken, maar die ook wordt beïnvloed door de overtuigingen en waarden die aan het lidmaatschap van deze groepen ontleend worden (Vansteenkiste & Soenens, 2015). Ditmar (2011) stelde nog een vierde soort identiteit voor, een materiële identiteit, want identiteit heeft ook betrekking op onze materiële bezittingen. De verschillende identiteiten staan naast elkaar en zijn vaak met elkaar verweven (Vansteenkiste & Soenens, 2015).

Identiteitsontwikkeling is een levenslange uitdaging en een taak die nooit af is. Volgens Erikson (1963) zijn er acht fasen tijdens de levensloop die doorlopen moeten worden, beginnend bij de babyleeftijd en eindigend in de late volwassenheid. Elke fase heeft een eigen centrale ontwikkelingstaak. De adolescentie is de periode waarin de identiteit het meest gevormd wordt. Indien de ontwikkelingsfasen voor de adolescentie succesvol doorlopen worden, zijn de jongeren beter gewapend om identiteitsintegratie te verwerven in de adolescentiejaren (Vansteenkiste & Soenens, 2015). De verschillende identificaties worden dan samengebracht in een samenhangend geheel. Hierdoor ontstaat de ervaring van 'een gevoel van identiteit' (Bosma, 2004), de ervaring dat men zich in verschillende omstandigheden en op verschillende tijdstippen steeds dezelfde persoon voelt.

Marcia (1966) ontwikkelde een identiteitsstatusmodel om de verschillen in identiteitsontwikkeling te duiden. Volgens Marcia zijn er vier manieren om met een identiteitscrisis om te gaan, deze worden identiteitsstatussen genoemd. Om te bepalen welke identiteitsstatus een individu heeft, wordt er rekening gehouden met twee belangrijke aspecten die door Marcia (1966) aan de hand van twee identiteitsdimensies werden vooropgesteld. Enerzijds wordt er gekeken naar de mate van binding. Er is sprake van binding als er niet te snel op een reeds gemaakte identiteitsrelevante keuze

wordt teruggekomen. Anderzijds is er ook de exploratiedimensie, waarbij wordt gekeken naar de mate waarin informatie wordt ingewonnen over verschillende alternatieven en hoe deze worden afgewogen tegenover elkaar. Wanneer de bindings- en exploratiedimensie met elkaar gecombineerd worden, kunnen er vier identiteitsstatussen onderscheiden worden.

Figuur 1. Grafische voorstelling identiteitsstatussen Marcia (1966).

Als eerste is er de *diffusion* status, waarbij nog geen definitieve keuzes of bindingen zijn gemaakt. Adolescenten in deze status gaan ook niet op zoek naar rollen en identiteitsaspecten die bij hen passen. In de *moratorium* status zijn er ook nog geen keuzes of bindingen gemaakt, maar is er wel sprake van een actieve exploratie. Adolescenten die wel al tot bindingen en keuzes zijn gekomen, maar zonder exploratie, bevinden zich in de *foreclosure* status. Ze ontleen hun identiteit aan een externe instantie en nemen de rollen die hen aangeboden worden over. Ten slotte is er nog de *achievement* status. Bij deze groep is er een periode van exploratie geweest en werden vervolgens bepaalde keuzes en bindingen gemaakt (Marcia, 1966; Vansteenkiste & Soenens, 2015).

Uit onderzoek blijkt dat de *achievement* status de meest mature status is en de *diffusion* status de minst adaptieve (Berzonsky & Adams, 1999; Kroger, 2003, 2007; Kroger et al., 2010; Marcia, 1993; Meeus et al., 2012; Schwartz, 2001; Waterman, 1999).

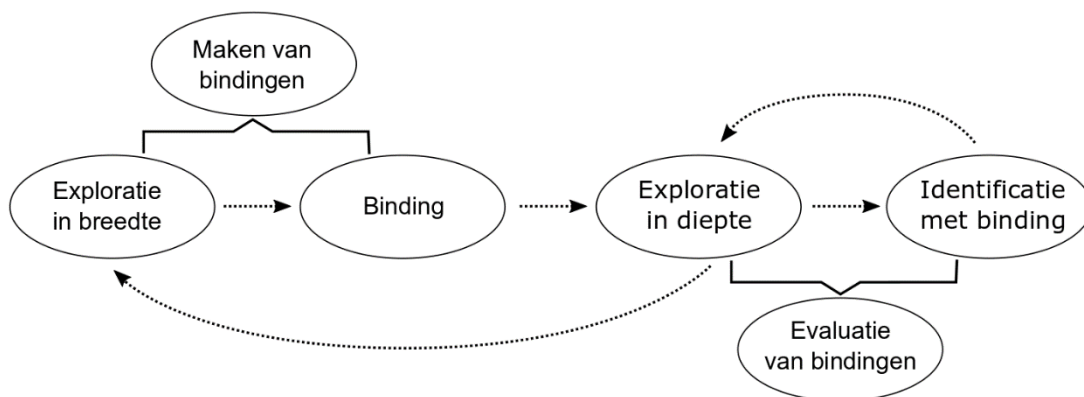
Adolescenten in de *achievement* status voelen zich over het algemeen goed in hun vel, hebben een relatief hoog gevoel van eigenwaarde, zijn tevreden met hun leven en hebben bovendien een meer naar buiten gerichte, assertieve houding ten opzichte van anderen (Clancy & Dollinger, 1993; Deci & Ryan, 1995). Deze jongeren zijn in staat om tijdens de jongvolwassenheid wederkerige intieme relaties te ontwikkelen (Årseth et al., 2009; Orlofsky et al., 1973). Bovendien bereiken veel van deze adolescenten het hoogste niveau van moreel redeneren. Hierdoor gaan ze op zoek naar een eigen, persoonlijke weg in het leven en nemen ze een persoonlijke en kritische houding aan over morele kwesties. Dit resulteert in het handelen op basis van morele principes, eerder dan op basis van egocentrische motieven of bezorgdheid over de verwachtingen en normen die anderen opleggen (Podd, 1972).

Vanuit een perspectief van individuele verschillen, zoals in Marcia (1966), is de verschuiving van de ene identiteitsstatus naar de andere beperkt. Identiteitsstatussen worden namelijk opgevat als stabiele individuele kenmerken die bijna de vorm aannemen van vaste persoonlijkheidskenmerken. Waterman (1982, 1993) bracht een tweede, contrasterende visie naar voren. Deze visie beklemtoont het procesmatige of dynamische karakter van identiteitsontwikkeling. Er is dus nog een verandering van de identiteitsstatus mogelijk. Identiteit ontwikkelt zich over het algemeen door de jaren heen richting de *achievement* status (Berzonsky & Adams, 1999; Kroger, 2003, 2007; Kroger et al., 2010; Marcia, 1993; Meeus et al., 2012; Schwartz, 2001; Waterman, 1999)

Een meer dynamisch perspectief op identiteitsontwikkeling

Verschillende onderzoekers benadrukken het dynamische karakter van de identiteitsontwikkeling (Luyckx et al., 2005, 2011; Vansteenkiste & Soenens, 2015). Het identiteitsproces stopt niet wanneer er een keuze gemaakt is, we blijven verder werken aan de identiteit. Indien rekening gehouden wordt met het procesmatige karakter van identiteit, kunnen er verschillende types binding en exploratie onderscheiden worden (Luyckx et al., 2005, 2011). Enerzijds kan er geëxploreerd worden in de breedte en anderzijds ook in de diepte. Het soort doel dat men wil bereiken en de strategieën die hierbij gebruikt worden, verschillen tussen beide soorten exploratie.

Exploratie in de breedte houdt in dat de verschillende alternatieven tegen elkaar afgewogen worden, hierbij is men vooral extern gericht. Bij exploratie in de diepte wordt er nagegaan of de reeds ingeslagen weg en de reeds gemaakte keuzes wel bij het individu passen, hierbij wordt er intrapsychisch gewerkt (Luyckx et al., 2011). Op het gebied van bindingen kan er een onderscheid gemaakt worden tussen het aangaan van bindingen enerzijds en de mate waarin men zich zeker voelt van deze bindingen anderzijds (Bosma, 1985). Het aangaan van bindingen is geen eindpunt, deze bindingen zullen pas echt iets bijdragen tot de identiteit als het individu er zich ook mee identificeert (Grotevant, 1987). Samenvattend kan er van een cyclusmodel gesproken worden. De eerste cyclus betreft het maken van de bindingen: exploratie in de breedte en het aangaan van bindingen. Dit zijn de dimensies zoals ze door Marcia (1966) geïntroduceerd werden. De tweede cyclus bestaat uit de evaluatie van de bindingen, waartoe exploratie in de diepte en identificatie met de bindingen behoren (Luyckx et al., 2011; Vansteenkiste & Soenens, 2015).

Figuur 2. Dynamisch ontwikkelingsmodel met vier identiteitsdimensies (Luyckx et al., 2011).

Wanneer een individu vast komt te zitten in het exploratieproces en dit proces gekenmerkt wordt door een blijvend gepieker, wordt er gesproken van piekerende of ruminatieve exploratie. Dit wordt als een ongunstige vorm van exploratie gezien (Luyckx et al., 2008). Onderzoek (Luyckx et al., 2008) heeft aangetoond dat dit soort exploratie te onderscheiden is van de andere exploratietypes (exploratie in de breedte en exploratie in de diepte), die als wenselijker beschouwd worden. Door het toevoegen van deze extra exploratiedimensie kan het identiteitsstatusmodel uitgebreid worden (Vansteenkiste & Soenens, 2015).

Identiteitsontwikkeling bij geparentificeerde kinderen

Parentificatie kan de ontwikkelingstaken verstoren in elke ontwikkelingsfase. Een belangrijke taak die kinderen dienen te voltooien, is het separatie-individuele proces (SIT; Bloss, 1979). Dit is het proces waarbij de band tussen ouder en adolescent wat losser wordt en de adolescent gradueel een meer onafhankelijke positie inneemt. Bij parentificatie kan dit proces echter niet volledig doorlopen worden. Het kind krijgt namelijk de boodschap dat het familiesysteem niet kan werken zonder hem of haar (Radziwillowicz, 2015). Wanneer het separatie-individuele proces verhinderd is, kan dit een risicofactor zijn voor het ontwikkelen van psychopathologie (Byng-Hall, 2008; Hooper et al., 2011, 2008; Jurkovic, 1997). Moeilijkheden in dit proces kunnen ook leiden tot een verstoring in de identiteitsontwikkeling.

Fullinwider-Bush en Jacobvitz (1993) vonden dat er bij geparentificeerde kinderen minder exploratie en binding van de identiteit is. Deze tendens deed zich vooral voor in het interpersoonlijke domein en was sterker bij een geparentificeerde relatie tussen vader en kind. Verder kan parentificatie de ontwikkeling van nieuwe rollen die verbonden zijn aan de ontwikkelingsfase verstoren en/of vertragen. De rol van partner, collega en ouder zijn voorbeelden van nieuwe rollen die doorheen de verschillende ontwikkelingsfasen verkregen worden (Schier, 2010; Wolska, 2000).

Er is wel sprake van een identiteitsontwikkeling, maar het is een identiteit die volledig in het teken staat van de zorgdragende rol (Jurkovic, 1997). Deze identiteit is niet alleen belangrijk voor de familieleden, maar ook voor het geparentificeerde kind. De identificatie met deze zorgende identiteit helpt het kind namelijk om psychologisch recht te blijven. Deze identiteit interfereert echter met het experimenteren met andere rollen en het reflecteren over vroegere identificaties. (Erikson, 1980; Fullinwider-Bush & Jacobvitz, 1993; Karpel, 1976). "Wie ben ik?", is voor geparentificeerde kinderen enerzijds een angstopwekkende vraag, maar anderzijds ook een bron van schuldgevoelens. Als gevolg hiervan zijn geparentificeerde kinderen vaak niet in staat om om te gaan met problemen op het gebied van zelfdefinitie. Het overwinnen van deze problemen is belangrijk in het ontwikkelingsproces van een eigen autonome identiteit (Jurkovic, 1997).

De ontwikkeling van ouderlijke identiteit

Als het gaat over identiteitsontwikkeling en identiteitskeuzes wordt vaak gerefereerd naar de adolescentie, de periode waarin identiteitsontwikkeling in volle expansie is (Erikson, 1968). Dit is echter niet de enige periode waarin levensveranderende identiteitskeuzes gemaakt worden. Ook tijdens de volwassenheid blijven mensen identiteitsrelevante beslissingen nemen. De beslissing om moeder of vader te worden is wellicht één van de meest cruciale identiteitskeuzes (Vansteenkiste & Soenens, 2015). Een individu kan ideeën en verwachtingen hebben over wat het is om een ouder te zijn. Deze ideeën verenigen zich in een ouderlijke identiteit. Zo brengt de rol als moeder een set aan rolverwachtingen met zich mee, zoals het voeden, kleden en wassen van het kind. Wanneer dan de sprong naar het ouderschap gemaakt wordt, zal de ouderlijke identiteit (met de rolverwachtingen) geactiveerd worden (Cast, 2004). Deze ouderlijke rol staat naast andere rollen die iemand vervult. Zo vervult iemand tegelijk de ouderrol, partnerrol, rol als werknemer, enzovoort.

De ouderlijke identiteit kan zich op verschillende manieren ontwikkelen. Het kan voorafgegaan worden door exploratie maar het is ook mogelijk dat een ouder pas na enkele jaren begint te exploreren in de ouderlijke identiteit (Fadjukoff et al., 2016). Iedere ouder ontwikkelt een ouderlijke identiteit, maar niet elke ouder zal zich met deze identiteit identificeren. De mate waarin de ouderlijke identiteit geïnternaliseerd wordt en er dus sprake is van binding, bepaalt mee de kwaliteit van deze ouderlijke identiteit (Fadjukoff et al., 2016).

Hoewel adolescenten de doelgroep waren bij de ontwikkeling van Marcia's identiteitsstatusmodel (1966), bleek zijn model ook bruikbaar bij onderzoek naar identiteitsontwikkeling in de volwassenheid en dus ook bij het ouderschap (Fadjukoff et al., 2016; Kroger & McLean, 2011). Fadjukoff et al. (2016) voerde een longitudinaal onderzoek waarbij jonge mensen tot in de middelbare volwassenheid werden opgevolgd. Om de ouderlijke identiteit te meten, werden interviews afgenomen. Hierin werd zowel de exploratiedimensie als de bindingsdimensie bevraagd. Op deze manier kon ouderlijke identiteit in kaart gebracht worden volgens het identiteitsparadigma van Marcia (1966).

Over het algemeen bevonden er zich meer moeders dan vaders in de *achievement* status en deze status was bovendien de meest voorkomende status bij moeders, terwijl de meeste vaders zich in de *foreclosure* status bevonden (Fadjukoff et al., 2016). Dit is

een bevinding die ook in andere interpersoonlijke domeinen werd teruggevonden (Lewis, 2003). Vrouwen worden vaak al vroeger geïntroduceerd tot de ouderrol, bijvoorbeeld door het spelen met poppen als kind. Verder beleven ze de zwangerschap meer intiem en zijn ze vaker de primaire verzorger van het kind (Genesoni & Tallandini, 2009; McBride et al., 2005). Het is mogelijk dat ze hierdoor reeds voor de geboorte van hun kind de beslissing om ouder te worden en de ouderrol meer exploreren. Een trend die zich ook na de geboorte voortzet (Fadjukoff et al., 2016).

Ouderlijke identiteit kan zich, net als bij de identiteitsontwikkeling in de adolescentie, steeds meer naar de *achievement* status ontwikkelen. Dit gebeurde vooral na de leeftijd van 36 jaar en vooral bij vrouwen die zich voorheen in de *foreclosure* status bevonden. Ook bij mannen was er enige verschuiving naar de *achievement* status merkbaar, maar desalniettemin bleven er meer mannen in de *foreclosure* status (Rantanen et al., 2015).

Zowel bij moeders als vaders was er sprake van een zekere stabiliteit van de ouderlijke identiteit, zeker op oudere leeftijd (Fadjukoff et al., 2016). De stabiliteit in *foreclosure* status bij mannen suggereert dat ze conservatiever zijn in hun opinies omtrent opvoeding en deze opinies mogelijk van hun eigen opvoeding of andere gewaardeerde bronnen overnemen. Moeders dragen over het algemeen meer verantwoordelijkheid voor de zorg van het kind (Genesoni & Tallandini, 2009). De ouderlijke uitdagingen die ze hierbij ervaren, triggeren de ouderlijke identiteitsontwikkeling, terwijl vaders meer bij hun eerder verkregen standpunten blijven (Fadjukoff et al., 2016).

Zowel voor vaders als moeders hing een sterke binding met de ouderlijke identiteit samen met minder ouderlijke stress. Bij vaders waren er hogere niveaus van ouderlijke stress merkbaar wanneer er sprake was van een *diffusion* status; het ontbreken van binding én exploratie. De *achievement* status hing daarentegen samen met een hoger psychologisch en sociaal welbevinden, maar dit was enkel bij vaders terug te vinden (Fadjukoff et al., 2016). In de studie van Fadjukoff et al. (2016) werd enkel onderzoek verricht met het identiteitsstatusmodel van Marcia (1966). Het uitgebreide, meer dynamische model, dat door Luyckx et al. (2005, 2008, 2011) naar voren werd gebracht, werd nog niet in deze context toegepast. In deze masterproef zal ouderlijke identiteit vanuit deze dynamische visie benaderd worden. Op basis van de beschikbare literatuur

kan verwacht worden dat een stevige ouderlijke identiteit (gekenmerkt door binding en exploratie en de afwezigheid van ruminatie) negatief samenhangt met ouderlijke burn-out.

Het beschikbare onderzoek omtrent ouderlijke identiteit is erg beperkt en is vooral gericht op het beschrijven van het voorkomen en ontwikkelen van een ouderlijke identiteit. Ouderlijke identiteit speelt zeker ook een rol wanneer een persoon beslist om de sprong naar het ouderschap te maken. Meer onderzoek is nodig naar de precieze invulling van deze ouderlijke identiteit en hoe dit de sprong naar het ouderschap mogelijk beïnvloedt.

Motivatie voor het ouderschap

Het is één iets om te kijken naar de mate van binding met de ouderlijke identiteit en of deze ouderlijke identiteit al dan niet geëxploreerd werd, maar hiermee is echter niets geweten over de motivatie die achter deze bindingen schuilt. Daarom wordt in dit stuk nog dieper ingegaan op de verschillende motieven die ouders voor het ouderschap kunnen hebben. Waarom besluiten mensen om kinderen te krijgen? Wat maakt dat mensen de stap naar het ouderschap zetten? Hier kunnen verschillende motieven aan ten grondslag liggen. Deze motieven kunnen onderverdeeld worden in autonome en gecontroleerde motieven (Bouchard et al., 2007; Deci & Ryan, 2000; Jungert et al., 2015; Ross-Plourde & Basque, 2019). Autonome motivatie kan bijvoorbeeld bestaan uit interesse, uitdaging en de betekenis van de rol als ouder. Men staat volledig achter de activiteit en de activiteit wordt uitgevoerd met een gevoel van vrijwilligheid en keuze. Wanneer, bijvoorbeeld, de verwachtingen van anderen een belangrijke rol spelen in de sprong naar het ouderschap is er sprake van gecontroleerde motivatie.

Autonome motivatie kan onderverdeeld worden in intrinsieke regulatie en identificatie. Bij intrinsieke regulatie handelen mensen vanwege de intrinsieke waarde van de activiteit. Men vindt plezier, uitdaging en interesse in de activiteit zelf. Een voorbeeld hiervan is een ouder die tijd met de kinderen erg aangenaam en leerrijk vindt. Dit type motivatie houdt verband met meer leren, prestaties en welzijn (Deci & Ryan, 2000). Identificatie ontstaat wanneer men persoonlijke waarden toekent aan de activiteit. De activiteit op zich is niet boeiend of plezierig, maar wel waardevol. Een voorbeeld hiervan is een ouder die de zinvolheid en persoonlijke relevantie inziet om zijn of haar kind te leren netjes te eten, tanden te poetsen, een hand te geven als er bezoek komt, ... Dit zijn allemaal activiteiten die op zich niet zo leuk zijn en zelfs vervelend en lastig kunnen zijn, maar als ouder lukt het om er de zinvolheid en persoonlijke relevantie van in te zien omdat de activiteiten aansluiten bij waarden die je hoog inschat (zoals netheid, hygiëne, beleefdheid, ...) (Bouchard et al., 2007; Deci & Ryan, 2000; Jungert et al., 2015; Ross-Plourde & Basque, 2019).

Gecontroleerde motivatie kan onderverdeeld worden in externe regulatie en introjectie. Externe regulatie is een vorm van motivatie die zich voordoet wanneer een gedrag is gedreven door externe gevolgen, zoals het verkrijgen van beloningen of het vermijden van straffen. Een voorbeeld hiervan is een ouder die in de kinderbijslag een financieel voordeel ziet en op basis hiervan beslist om aan het ouderschap te beginnen.

Bij introjectie wordt externe druk geïnternaliseerd en stelt men een bepaald gedrag om gevoelens van schuld of angst te vermijden of om eigenwaarden te kunnen behouden. De regulatie van deze motivatie is intern, maar ze wordt veroorzaakt door externe factoren. Een voorbeeld hiervan is een ouder die vindt dat hij het aan zichzelf verplicht is om tijd door te brengen met zijn kinderen en om kinderen een succesvolle opvoeding te geven. Externe regulatie en introjectie zijn vormen van gecontroleerde motivatie (Bouchard et al., 2007; Deci & Ryan, 2000; Jungert et al., 2015; Ross-Plourde & Basque, 2019).

Het onderzoek naar de relatie tussen motivatie voor het ouderschap en de uitkomst hiervan op verschillende domeinen is beperkt, maar wel éénduidig. Wanneer gekeken wordt naar de partnerrelatie kan men concluderen dat autonome motivatie voor het ouderschap samenhangt met een positievere partnerrelatie (Gauthier et al., 2007; Ross-Plourde & Basque, 2019). De motivatie voor het ouderschap speelt ook een rol in het welzijn van het kind. Jungert et al. (2015) toonden aan dat een autonome motivatie samenhangt met een hoger welzijn bij het kind, en dat deze kinderen ook een betere aanpassing vertoonden. Gecontroleerde ouderlijke motivatie daarentegen hing samen met meer gedrags- en emotionele problemen bij het kind. Daarnaast was er een positieve samenhang merkbaar tussen autonome motieven en een democratische, autonomie-ondersteunende opvoedingsstijl wat als een optimale opvoedingsstijl kan worden beschouwd (Jungert et al., 2015).

Ten slotte is er nog de relatie tussen de motivatie voor het ouderschap en het welzijn van de ouder. Meerdere studies (Gauthier et al., 2007; Jungert et al., 2015; Ross-Plourde & Basque, 2019) toonden aan dat een gecontroleerde motivatie samenhangt met een hoger risico op de ontwikkeling van depressieve symptomen en een algemeen lager welzijn. Het vertoonde ook een negatief verband met ouderlijke tevredenheid. Ouders met een gecontroleerde motivatie waren dus minder tevreden in hun ouderrol. Een autonome motivatie voor het ouderschap hing daarentegen samen met een hoger bekwaamheidsgevoel en een hoger algemeen positief welzijn (Brenning et al., 2015; Gauthier et al., 2007; Jungert et al., 2015; Ross-Plourde & Basque, 2019). Deze resultaten kunnen verklaard worden door het feit dat autonome motivatie een belangrijke bron van energie is, terwijl gecontroleerde motivatie net energie wegneemt (Ryan & Deci, 2017). Omdat de ouderrol een erg energie-intensieve rol is, kunnen we voorspellen dat gecontroleerde motivatie als een risicofactor beschouwd kan worden voor ouderlijke

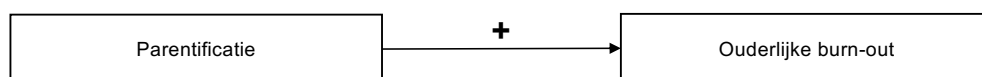
burn-out. Autonome motivatie daarentegen zou mogelijk een beschermende rol kunnen spelen.

Samenvattend kwam in deze literatuurstudie parentificatie naar voor als een factor die het risico op ouderlijke burn-out zou kunnen verhogen. Een stevige ouderlijke identiteit en hoge kwaliteit van motivatie (autonoom eerder dan gecontroleerd) daarentegen, kunnen beschouwd worden als meer beschermende factoren tegen ouderlijke burn-out. Elk van deze factoren werd echter nog niet direct en systematisch in verband gebracht met ouderlijke burn-out. Bovendien werd het onderlinge verband tussen parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap nog niet in kaart gebracht. Dit is spijtig omdat het aannemelijk is dat een voorgeschiedenis van parentificatie samenhangt met een minder heldere ouderlijke identiteit en met een lagere kwaliteit van motivatie voor het ouderschap.

Onderzoeksvragen

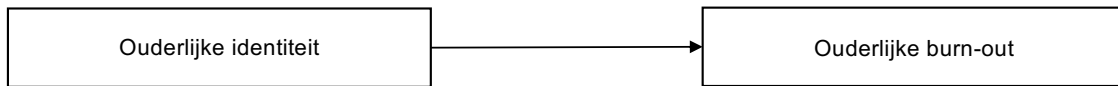
Aangezien studies aantonen dat een aanzienlijke groep ouders soms gevoelens van ouderlijke burn-out ervaart en gelet op de schadelijke gevolgen die dit kan hebben, is het belangrijk om onderzoek te doen naar wat risicofactoren kunnen zijn voor een ouderlijke burn-out en wat net bescherming kan bieden. Er is al aangetoond dat persoonlijkheid een belangrijke factor kan zijn (Le Vigouroux et al., 2017). Hierbij is neuroticisme een belangrijke risicofactor, terwijl emotionele stabiliteit bescherming biedt. Ook de rol van socio-demografische factoren werd al onderzocht. Hierbij zijn geslacht, het aantal kinderen en de leeftijdsverschillen tussen kinderen de factoren die het risico op het ontwikkelen van een ouderlijke burn-out verhogen (Le Vigouroux & Scola, 2018).

De invloed van vroegere ervaringen, zoals parentificatie, is tot op heden nog niet goed onderzocht. Borchet et al. (2018) en Jurkovic (1997) beschreven wel dat parentificatie mogelijk tot fysieke en emotionele uitputting kan leiden in de ouderrol. Dit leidt tot een eerste onderzoeksvraag: Is parentificatie een risicofactor voor ouderlijke burn-out? Gezien de verregaande gevolgen van parentificatie verwachten we dat hogere scores op parentificatie zullen samenhangen met hogere scores op ouderlijke burn-out, waardoor er van een positieve samenhang kan gesproken worden.

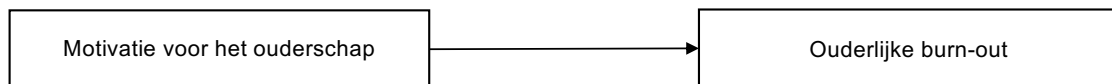
Figuur 2. Schematische voorstelling onderzoeksvraag 1: Is parentificatie een risicofactor voor ouderlijke burn-out?

Vervolgens zal in de tweede onderzoeksvraag gekeken worden naar het verband tussen ouderlijke identiteit en ouderlijke burn-out. Er wordt nagegaan of binding en exploratie in de ouderlijke rol negatief samenhangen met ouderlijke burn-out, en of ruminatie positief samenhangt met ouderlijke burn-out. Op basis van eerder identiteitsonderzoek (Fadjukoff et al., 2016) kunnen we verwachten dat ouders die hoger scoren op binding, exploratie in de breedte en exploratie in de diepte minder gevoelens van ouderlijke burn-out zullen ervaren. Een goed geëxploreerde ouderlijke identiteit, waar bovendien een sterke binding mee gemaakt is en waar geen sprake is van ruminatie, fungeert op die manier als een beschermende factor voor ouderlijke burn-out.

Figuur 3. Schematische voorstelling onderzoeksvraag 2: Wat is het verband tussen ouderlijke identiteit en ouderlijke burn-out?

De derde onderzoeksvraag luidt: ‘Wat is het verband tussen motivatie voor het ouderschap en ouderlijke burn-out?’. Met name zal bekeken worden of autonome motivatie een beschermende rol heeft en gecontroleerde motivatie een risicofactor is. Op basis van eerder motivationeel onderzoek (Gauthier et al., 2007; Jungert et al., 2015; Ross-Plourde & Basque, 2019) kan verwacht worden dat gecontroleerde motivatie positief samenhangt met ouderlijke burn-out en dat autonome motivatie negatief samenhangt met ouderlijke burn-out.

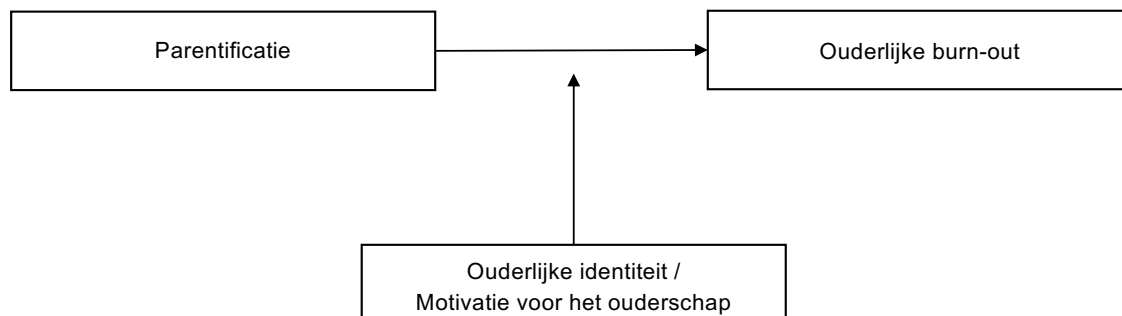

Figuur 4. Schematische voorstelling onderzoeksvraag 3: Wat is het verband tussen motivatie voor het ouderschap en ouderlijke burn-out?

Waar parentificatie mogelijk een rechtstreeks verband heeft met ouderlijke burn-out, zijn er andere factoren die een invloed op dit verband kunnen hebben. Dit wordt in een vierde onderzoeksvraag bekeken: Wat is het samenspel tussen parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap in de samenhang met ouderlijke burn-out? Hier zijn twee hypothesen mogelijk.

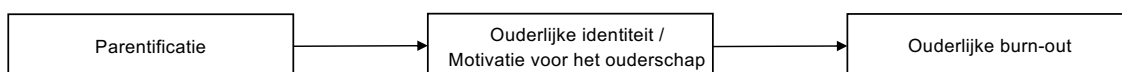
Er kan verwacht worden dat ouders met een stevige ouderlijke identiteit en goede kwaliteit van motivatie voldoende bronnen hebben om de negatieve gevolgen van parentificatie te compenseren. Hoewel deze ouders met een parentificatieverleden vermoedelijk een risicogroep zijn voor het krijgen van een ouderlijke burn-out, biedt een stevige ouderlijke identiteit en autonome motivatie mogelijk een beschermende functie. Deze identiteit en motivatie kunnen worden opgebouwd door correctieve ervaringen met bijvoorbeeld een ondersteunende partner en kunnen bescherming bieden tegen de problemen uit het verleden. Hierdoor is er minder risico op het ontwikkelen van een ouderlijke burn-out. Ouders die niet over deze stevige ouderlijke identiteit of goede kwaliteit van motivatie beschikken, zullen daarentegen net meer risico hebben op het ontwikkelen van een ouderlijke burn-out. De mate waarin parentificatie een invloed heeft op ouderlijke burn-out wordt dus beïnvloed door de mate van exploratie, binding en

motivatie. Ouderlijke identiteit en motivatie kunnen hierbij gezien worden als moderatoren, waarbij een stevige ouderlijke identiteit en autonome motivatie een bufferende werking hebben.

Figuur 5. Schematische voorstelling onderzoeksvraag 4: Wat is het samenspel tussen parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap in de samenhang met ouderlijke burn-out? Moderatiehypothese.

Anderzijds kan het zijn dat parentificatie vooral effect heeft op de identiteitsontwikkeling en op die manier het rechtstreekse verband met ouderlijke burn-out verliest. Uit onderzoek is geweten dat er minder identiteitsexploratie is wanneer er sprake is van parentificatie (Fullinwider-Bush & Jacobvitz, 1993). Daarnaast hebben ouders met een parentificatieverleden geleerd dat je de plicht hebt om zorgende rollen op te nemen. Hierdoor nemen ze de ouderrol misschien eerder op vanuit gecontroleerde motieven. Dit zorgt ervoor dat er een minder sterke ouderlijke identiteit ontwikkeld wordt. Hierdoor is er een hoger risico op ouderlijke burn-out. In deze hypothese kunnen ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap als mogelijke mediators gezien worden.

Figuur 6. Schematische voorstelling onderzoeksvraag 4: Wat is het samenspel tussen parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap in de samenhang met ouderlijke burn-out? Mediatiehypothese.

Methode

Procedure

Deze kwantitatieve, cross-sectionele studie, genaamd “Ouderschap in Balans” maakt deel uit van het ruimere doctoraatsproject van Charlotte Schrooyen, de begeleidster van deze masterproef. Binnen dit project wordt de rol van ouderlijke identiteit voor het welbevinden en de vroege opvoeding van ouders onderzocht in de overgang naar het ouderschap. De doelgroep werd afgebakend voor deze studie, waarbij enkel ouders waarvan het oudste kind minimum twee en maximum zes jaar was konden deelnemen. De deelnemers waren dus ouders met als oudste kind een peuter/kleuter. Op deze manier werden enkel ouders bevraagd die niet langer dan zes jaar in het ouderschap stonden en werden ouders die nog te recent in het ouderschap staan uitgesloten. Het huidige onderzoek bestond uit een online-vragenlijst (zie bijlage 3) die ongeveer een halfuur tijd in beslag nam. Vooraleer de vragenlijst kon worden ingevuld, lazen de deelnemers de infobrief (zie bijlage 1) en dienden ze zich akkoord te verklaren met de *informed consent* (zie bijlage 2). Het grootschalig onderzoek “Ouderschap in Balans” bevat, naast een kwantitatief luik, ook een kwalitatief luik met interviews bij moeders en vaders over de invulling van het ouderschap. Ook hier droeg ik mijn steentje bij door interviews af te nemen. De informatie die in dit kwalitatief onderzoek werd bevraagd, is echter niet relevant voor deze masterproef en zal dus ook niet verder besproken worden. Het onderzoek werd goedgekeurd door de ethische commissie van de faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Gent.

Deelnemers voor dit onderzoek werden met de hulp van vier masterstudenten gerekruteerd. Hiervoor werd er enerzijds in de eigen persoonlijke kring gezocht en werd er anderzijds ook van sociale media gebruik gemaakt om deelnemers te vinden. Er werd een flyer opgesteld (zie bijlage 4) die verspreid werd. Omwille van de behoorlijke tijdsinvestering voor de ouders bij het invullen van deze vragenlijst, ontvingen zij een kleine attentie voor het kind ter appreciatie van hun deelname. Aangezien deze studie tot doel had om ook zoveel mogelijk koppels te bereiken, konden gezinnen waarvan beide ouders deelnamen aan de studie een rugzakje voor hun kind ontvangen. De ouders werden na hun deelname gecontacteerd via mail om de attentie op te sturen.

De statistische data-analyse werd uitgevoerd via het programma IBM SPSS Statistical software program (Versie 25).

Steekproef

In totaal vulden 689 ouders de online vragenlijst in, waarvan 67,2% moeders en 32,8% vaders. Om twee onafhankelijke subsamples van moeders en vaders te creëren werden enkele respondenten uit de dataset verwijderd. Omdat er meer moeders dan vaders aan het onderzoek deelnamen, werd geopteerd om bij ouders waar ook de partner aan het onderzoek deelnam enkel de gegevens van de vader mee te nemen in het verdere onderzoek. Op deze manier werd een onafhankelijke steekproef van vaders gecreëerd, naast de steekproef van moeders. Daarnaast werden ook een aantal ouders ($N = 16$) uit de dataset verwijderd omdat het oudste kind ouder was dan zes jaar en de ouder hiermee dus niet voldeed aan de inclusiecriteria.

De aangepaste dataset bestond uiteindelijk uit 472 ouders, waarvan 53,6% moeders ($N = 253$) en 46,4% vaders ($N = 219$). De leeftijd van de deelnemers varieerde tussen 21 en 55 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 32.93 jaar ($SD = 4.30$). Van de deelnemers hadden 94.5% ($N = 446$) de Belgische nationaliteit. Het hoogst behaalde diploma was voor 1,1% van de ouders ($N = 5$) een diploma van het lager onderwijs, voor 23.1% ($N = 109$) een diploma van het secundair onderwijs en voor 64.6% ($N = 305$) een diploma van het hoger onderwijs (waarvan 38.1% ($N = 180$) hogeschool, 26.1% ($N = 123$) universiteit en 0.4% ($N = 2$) doctoraat). Van 53 ouders was hier geen informatie over. Van alle ouders werkten 52.5% ($N = 248$) fulltime en 29.9% ($N = 141$) parttime. 6.4% van de ouders ($N = 30$) waren op het moment van afname niet aan het werk. Van 53 ouders was de werksituatie niet gekend. 89% ($N = 420$) van de ouders waren deel van een traditioneel, heteroseksueel, tweoudergezin. Bij de overige ouders was een meer diverse gezinssamenstelling terug te vinden: alleenstaande ouders (3.6%, $N = 17$), nieuw samengestelde gezinnen (3.4%, $N = 16$), ouders van hetzelfde geslacht (0.6%, $N = 3$) en grote gezinnen waar ook andere familieleden inwonen (0.4%, $N = 2$). Van 14 ouders was hierover geen informatie beschikbaar. De gezinsgrootte varieerde van 1 tot 4 kinderen, met een gemiddelde van 1.81 kinderen ($SD = 0.58$). Het aantal biologische kinderen in het gezin varieerde van 0 tot 3 kinderen met een gemiddelde van 1.79 kinderen ($SD = 0.56$). De leeftijd van het oudste kind situeerde zich tussen 1 en 6 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 3.50 jaar ($SD = 1.28$). De leeftijd van het jongste kind situeerde zich tussen 0 en 6 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 1.75 jaar ($SD = 1.33$). De doorgebrachte tijd met het kind/de kinderen per dag varieerde van 1 tot 24 uren met een gemiddelde van 5.82 uur ($SD = 2.16$).

Metingen

Achtergrondgegevens

De bevraging van achtergrondgegevens kan opgedeeld worden in vijf verschillende domeinen: persoonlijke gegevens, gezinssituatie, kindgegevens, partnergegevens en werksituatie. Bij de start werden de initialen en geboortedatum van de deelnemer en, indien een partner, van zijn/haar partner gevraagd. Deze persoonlijke gegevens waren noodzakelijk om de gegevens van beide partners met elkaar te kunnen koppelen. Er werd aan de ouders benadrukt dat deze persoonlijke gegevens enkel om die reden werden bevroagd en verder niet gelinkt werden aan hun antwoorden op de vragen. Van persoonlijke gegevens werden verder leeftijd, geslacht, nationaliteit, opleidingsniveau en werksituatie bevroagd. Om een beter beeld te krijgen van de gezinssituatie werd enerzijds de gezinssamenstelling bevroagd. Verder werd informatie verzameld over het aantal kinderen dat het gezin telde, hoeveel van hen biologische kinderen waren en wat de leeftijd van het oudste en jongste kind was. Eveneens werd ook de hoeveelheid doorgebrachte tijd met het kind/de kinderen bevroagd, dit zowel tijdens een school/werkdag als op een weekend/vakantiedag. Tenslotte werd ook de mate van hulp die de ouder door de omgeving ontvangt, omtrent de opvang van de kinderen en het huishouden, in kaart gebracht. Voor kindgegevens werd vooraf aan de ouder gevraagd om in geval van meerdere kinderen hier hun oudste kind in gedachten te houden en de gegevens in te vullen. Het geslacht, de leeftijd, de gezinssituatie en de gezondheid van het kind werden bevroagd. Anderzijds werd ook gekeken naar de relatie met het kind (biologische ouder of niet) en hoe de zwangerschap was verlopen. Bij de partnergegevens werden het opleidingsniveau en de werksituatie van de partner bevroagd.

Ouderlijke burn-out

Roskam et al. (2018) ontwikkelden *The Parental Burn-out Assesment* (PBA), waarmee gevoelens van ouderlijke burn-out gemeten worden. Deze vragenlijst bestaat uit 23 items die in vier subschalen kunnen worden onderverdeeld: emotionele uitputting (negen items), emotionele afstandname (drie items), verlies van efficiëntie en ontplooiing in de ouderlijke rol (vijf items) en contrast (zes items). Hogere scores wijzen op hogere niveaus van ouderlijke burn-out. De vierfactoren structuur werd door zowel exploratorische als confirmatorische factoranalyses bevestigd, waardoor gesteld kan

worden dat de vragenlijst over goede psychometrische kwaliteiten beschikt (Roskam et al., 2018).

Voor het huidige onderzoek werden aan de hand van een factoranalyse acht items geselecteerd uit de PBA (Roskam et al., 2018) en in de vragenlijst opgenomen. Deze factoranalyse werd uitgevoerd op de dataset ($N = 453$) van het onderzoek van Schrooyen et al. (2019). De items werden geselecteerd op basis van de hoogste item-totaalcorrelatie. Voor de subschaal emotionele uitputting werden drie items geselecteerd. Een voorbeelditem is: *'Ik heb het gevoel dat ik echt op ben als ouder.'* Van de subschaal contrast werden twee items afgenomen. Een voorbeelditem hiervan is *'Ik denk dat ik niet meer de goede vader/moeder ben die ik eerder was voor mijn kind(eren).'* Bij de subschaal verlies aan efficiëntie en ontplooiing in de ouderlijke rol werden drie items in de vragenlijst overgenomen. Een voorbeelditem is *'Ik heb het gevoel dat ik het niet aankan als ouder.'* De vragen werden beantwoord aan de hand van een 7-punten Likertschaal, gaande van 1 (nooit) tot 7 (elke dag). Voor dit onderzoek werd de totaalscore van de vragenlijst gebruikt en niet de aparte subschalen. Deze verkorte PBA-vragenlijst heeft een zeer goede betrouwbaarheid met een Cronbach's alfa-coëfficiënt van .90.

Omdat er voor het eerst gewerkt wordt met een verkorte versie van de PBA (Roskam et al., 2018) werden ook parental self-efficacy en depressieve gevoelens bevestigd. Op deze manier kan de validiteit van de ingekorte PBA worden nagegaan. Parental self-efficacy is het vertrouwen dat ouders hebben in hun eigen capaciteiten als ouder. Dit werd bevestigd aan de hand van de *Nijmegeese Ouderlijke Stress Index* (NOSI; de Brock, Vermulst, Gerris, & Abidin, 1992). De NOSI is een bewerkte, Nederlandstalige versie van de *Parenting Stress Index* (PSI; Abidin, 1983) en bevestigd het gezin als opvoedingssysteem. Er wordt vooral gekeken naar de stress en belasting die ouders ervaren met betrekking tot de opvoedingsaspecten. Onderzoek bracht naar voor dat deze vragenlijst voldoende validiteit bevat (de Brock et al., 1992). Het instrument kan afgenomen worden bij vaders en moeders met kinderen van 2 tot 13 jaar. De vragenlijst omvat in totaal 14 schalen (163 items). De vragen worden beantwoord via een 7-punten Likertschaal, gaande van 1 (nooit) tot 7 (elke dag). In de vragenlijst werden vijf items uit de subschaal competentie van het ouderdomein opgenomen. Voorbeelditems van deze subschaal zijn: *'Ik geniet ervan ouder en opvoeder te zijn.'* en *'Ik ben goed in staat om voor mijn kind(eren) te zorgen.'* Twee van de vijf items werden

omgekeerd gescoord (item 5 en 13). Deze vijf items samen hebben een relatief lage betrouwbaarheid ($\alpha = .62$).

De mate waarin een ouder depressieve gevoelens ervaart, werd bevestigd aan de hand van de Center for Epidemiological Studies Depression schaal (CES-D; Radloff, 1977). Deze vragenlijst bestaat uit 20 items die beantwoord worden met behulp van een 4-punten Likertschaal, gaande van 0 (zelden of nooit, minder dan 1 dag) tot 3 (meestal of de hele tijd, 5 tot 7 dagen). In het huidige onderzoek werden 12 items uit de CES-D schaal opgenomen, bijvoorbeeld '*Gedurende de voorbije week geraakte ik niet op gang.*', '*Gedurende de voorbije week kostte alles wat ik deed moeite.*' en '*Gedurende de voorbije week heb ik slecht geslapen.*'. Vier van de 12 items werden omgekeerd gescoord (item 1, 5, 7 en 9). De 12 items hebben samen een goede betrouwbaarheid ($\alpha = .85$).

Parentificatie

Dit werd retrospectief bevestigd aan de hand van *The Parentification Inventory* (PI; Hooper et al., 2011). Deze vragenlijst bestaat in het totaal uit 22 items die kunnen opgedeeld worden in drie subschalen: ouder-parentificatie (12 items), broer/zus-parentificatie (7 items) en waargenomen voordelen van parentificatie (3 items). De vragenlijst beschikt over een goede interne validiteit, de 3-factoren structuur werd immers door zowel een exploratorische als een confirmatorische factoranalyse bevestigd (Hooper et al., 2011). De PI werd oorspronkelijk ontwikkeld als een Engelstalige vragenlijst. Voor het huidige onderzoek werd door de onderzoekers een Nederlandstalige versie gemaakt.

In het huidige onderzoek werd enkel de eerste subschaal, ouder-parentificatie, afgenomen. Niet alle items van de subschaal werden afgenomen, er werden 10 items geselecteerd (op basis van face validiteit) en in de vragenlijst opgenomen. Voorbeelden van deze items zijn: '*De meeste kinderen van mijn leeftijd hadden niet dezelfde taken en verantwoordelijkheden zoals ik had.*' en '*Ik diende als tussenpersoon voor mijn gezinsleden.*'. Aan de hand van een 5-punten Likertschaal konden de vragen beantwoord worden, gaande van 1 (nooit) tot 5 (altijd). Deze verkorte vragenlijst heeft een goede betrouwbaarheid ($\alpha = .83$).

Ouderlijke identiteit

Enkele subschalen uit de *Dimensions of Identity Development Scale* (DIDS; Luyckx et al., 2008) werden in de vragenlijst opgenomen. De DIDS meet de vijf identiteitsdimensies, bestaande uit de vier dimensies zoals vooropgesteld door Luyckx et al. (2006), uitgebreid met ruminatieve exploratie als een vijfde dimensie. De vragenlijst bestaat uit vijf subschalen: aangaan van binding, exploratie in de breedte, ruminatieve exploratie, exploratie in de diepte en identificatie met gemaakte binding. Elke subschaal bevat vijf items. De interne structuur van het vijf-dimensionele model werd door een confirmatorische factoranalyse bevestigd, waardoor deze als valide beschouwd kan worden (Luyckx et al., 2008).

In het huidige onderzoek werden enkel de eerste vier subschalen afgenomen, weliswaar aangepast aan het ouderdomein. Een voorbeeld van de items van de subschaal aangaan van de binding is: *'Ik weet welke doelen ik als ouder wil bereiken.'* De subschaal exploratie in de breedte bestaat onder andere uit het volgende item: *'Ik denk actief na over de verschillende manieren waarop ik de opvoeding van mijn kind(eren) kan invullen.'* Vervolgens werd ook de subschaal ruminatieve exploratie opgenomen. Een voorbeeld van een item is: *'Ik pieker over wat ik als ouder moet aanvangen.'* Tenslotte werden ook nog de items uit de subschaal omtrent exploratie in de diepte afgenomen, waaronder bijvoorbeeld: *'Ik praat met anderen over mijn invulling van het ouderschap.'* Elk item werd op een 5-punten Likertschaal beantwoord, gaande van 1 (helemaal niet) tot 5 (helemaal wel). Alle subschalen zijn betrouwbaar (respectievelijk $\alpha = .78$, $\alpha = .77$, $\alpha = .79$ en $\alpha = .77$).

Motivatie voor het ouderschap

Er werden ook enkele items uit de *Motivation for parenting* (Jungert et al., 2015) bevroegd. Deze vragenlijst bevroegt de motieven die ouders kunnen hebben om hun ouderrol op te nemen. Enerzijds wordt hierbij gekeken naar autonome motivatie (intrinsieke motivatie en identificatie) en anderzijds naar gecontroleerde motivatie (externe regulatie en introjectie). Deze vragenlijst is intern valide (Jungert et al., 2015). Antwoorden kon aan de hand van een 5-punten Likertschaal, gaande van 1 (helemaal niet) tot 5 (helemaal wel). Het instrument bestaat uit 12 items die zijn onderverdeeld in vier subschalen, waarbij elke subschaal drie items bevat. Er wordt gebruik gemaakt van een stam waarop elk item een aanvulling geeft: *'Ik ben gemotiveerd om voor mijn kind(eren) te zorgen...'*. Een voorbeeld voor de subschaal intrinsieke motivatie is: *'omdat*

ik een gevoel van persoonlijke voldoening ervaar wanneer ik op mijn eigen manier voor mijn kind(eren) zorg.’. Een stelling die bij de subschaal identificatie hoort: *‘omdat zorgen voor mijn kind(eren) belangrijk is voor mij en deel uitmaakt van de waarden die ik nastreef.*’. Bij de subschaal introjectie behoort bijvoorbeeld volgend item: *‘omdat ik het gevoel heb dat ik echt een goede ouder moet zijn en ik me teleurgesteld zou voelen indien dit niet zo was.*’. Voor de laatste subschaal, externe regulatie, werd onder andere volgende stelling gebruikt: *‘omdat anderen dit van mij verwachten of omdat de situatie dit vereist.*’. In het huidig onderzoek werd de volledige vragenlijst afgenomen. Er werd een subschaal autonome motivatie gecreëerd door het gemiddelde te nemen van de subschalen intrinsieke motivatie en identificatie. Er werd ook een subschaal gecontroleerde motivatie aangemaakt door het gemiddelde te nemen van de subschalen introjectie en externe regulatie. Beide subschalen hebben een goede betrouwbaarheid (respectievelijk $\alpha = .79$, $\alpha = .85$).

Resultaten

Preliminare analyses

Analyse van de ontbrekende gegevens

In de dataset ontbrak 9.88% van de gegevens. Op basis van alle beschikbare informatie werd een Little's MCAR test (Little, 1988) uitgevoerd. Hieruit bleek dat de ontbrekende gegevens niet missing completely at random (MCAR) waren ($\chi^2 = 430.90$; $df = 327$; $p < .001$). Gezien normed χ^2 (de verhouding tussen χ^2 en het aantal vrijheidsgraden) gelijk was aan 1.32, en dus kleiner dan 2, kunnen we concluderen dat de ontbrekende gegevens missing at random zijn (MAR). De ontbrekende gegevens van alle 472 ouders werden geschat met het Expectation Maximization (EM) algoritme in SPSS. In alle verdere analyses werd deze volledige dataset met $N = 472$ gebruikt.

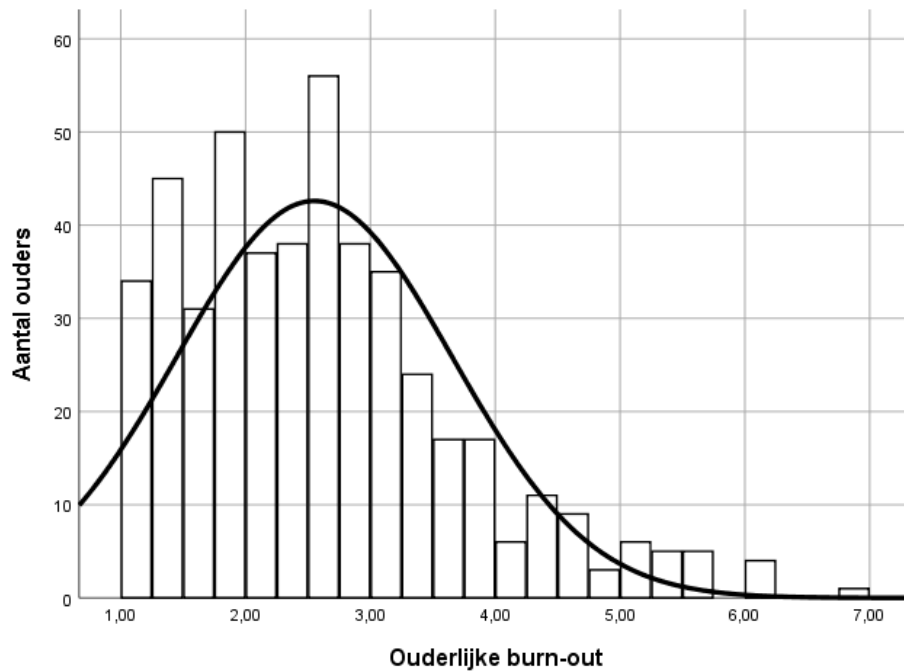
Tabel 1. *Descriptieve gegevens*

	Gemiddelde (<i>M</i>)	Standaarddeviatie (<i>SD</i>)	Geobserveerde range
1. Ouderlijke burn-out	2.55	1.10	1.00 – 7.00
2. Parentificatie	1.93	.62	1.00 – 5.00
3. Commitment	3.71	.65	1.00 – 5.00
4. Exploratie breedte	3.67	.63	1.00 – 5.00
5. Exploratie diepte	3.83	.70	1.00 – 5.00
6. Ruminatieve exploratie	2.72	.80	1.00 – 5.00
7. Autonome motivatie	4.32	.53	1.00 – 5.00
8. Gecontroleerde motivatie	3.07	.86	1.00 – 5.00

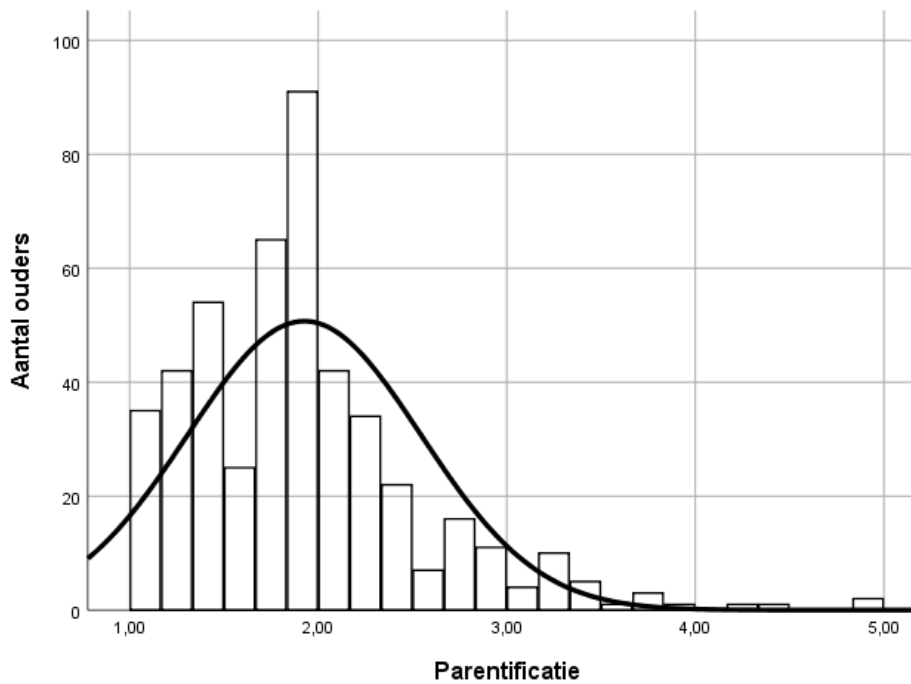
Descriptieve gegevens

In Tabel 1 kunnen de gemiddeldes, de standaarddeviaties en de geobserveerde range teruggevonden worden voor de relevante constructen uit het onderzoek. De geobserveerde range zijn de geobserveerde minimum en maximum scores op de gemeten constructen. Uit de descriptieve gegevens blijkt dat de scores op ouderlijke burn-out en parentificatie beneden gemiddeld zijn. Uit figuur 7 en 8 blijkt dat beide

constructen rechtsscheef verdeeld zijn in deze steekproef. De steekproef bestaat dus uit ouders die relatief weinig gevoelens van ouderlijke burn-out ervaren en weinig kenmerken van parentificatie vertonen.

Figuur 7. Verdeling construct ouderlijke burn-out in huidige steekproef.

Figuur 8. Verdeling construct parentificatie in huidige steekproef.

Naast ouderlijke burn-out werden in dit onderzoek ook de depressieve gevoelens en de parental self-efficacy bevraagd. Zoals eerder vermeld, werd dit gedaan om na te gaan of de verkorte versie van de PBA voldoende validiteit vertoont. Tabel 2 toont een overzicht van de gemiddelde scores op deze vragenlijsten, hun bijhorende standaarddeviaties en de Pearson correlaties. Uit deze gegevens blijkt een duidelijke positieve samenhang tussen depressieve gevoelens en gevoelens van ouderlijke burn-out. Daarnaast is er ook een duidelijke negatieve samenhang tussen parental self-efficacy en gevoelens van ouderlijke burn-out. Deze correlaties tonen dat deze constructen theoretisch plausibele verbanden vertonen, maar toch voldoende onderscheiden zijn. Dit biedt ondersteuning voor de validiteit van de korte schaal voor ouderlijke burn-out.

Tabel 2. Gemiddelden, standaarddeviaties en Pearson correlaties PBA, CES-D en NOSI

	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2
1. Ouderlijke burn-out (PBA)	2.55	1.10		
2. Depressieve gevoelens (CES-D)	1.71	.43	.62***	
3. Parental self-efficacy (NOSI)	2.25	.75	-.64***	-.53***

Noot. *** $p < 0,001$

Verbanden met de achtergrondvariabelen

Om te beslissen voor welke variabelen gecontroleerd dient te worden tijdens de hoofdanalyses werd eerst het verband tussen de achtergrondvariabelen en de afhankelijke variabelen onderzocht. Dit gebeurde via een multivariate covariantieanalyse (MANCOVA) waarbij gekeken werd naar de resultaten van Wilks' Lambda (λ). De volgende variabelen werden opgenomen als afhankelijke variabelen: ouderlijke burn-out, binding, exploratie in de breedte, exploratie in de diepte, ruminatieve exploratie, autonome motivatie en gecontroleerde motivatie. Alle achtergrondvariabelen, zoals vermeld in de methode-sectie, werden in deze MANCOVA-analyse opgenomen. De continue variabelen werden opgenomen als covariaten en de categorische variabelen als fixed factors. Er bleek een significant multivariaat verband te bestaan met het hoogst

behaalde diploma van de ouder (Wilk's $\lambda = .88$; $F(1227,28) = 1.54$; $p < .05$), waarbij lager opgeleide ouders minder autonome motivatie vertoonden. Daarnaast werd er een significant multivariaat verband teruggevonden met het geslacht van de ouder (Wilks' $\lambda = .86$; $F(7,340) = 7.69$; $p < .001$), waarbij moeders meer gevoelens van ouderlijke burn-out ervoeren, meer exploreerden in de breedte en in de diepte en meer ruminatieve exploratie vertoonden.

Correlaties

In een volgende stap werden de onderlinge pearson correlaties berekend tussen de opgenomen variabelen. Deze pearson correlaties zijn terug te vinden in Tabel 3. Uit deze correlaties blijkt dat het construct ouderlijke burn-out op het vlak van identiteitsdimensies een positieve samenhang vertoont met exploratie in de breedte, exploratie in de diepte, en ruminatieve exploratie. Daarnaast was ouderlijke burn-out negatief gecorreleerd met binding. Autonome motivatie vertoont een negatieve samenhang met ouderlijke burn-out. Gecontroleerde motivatie en ouderlijke burn-out zijn daarentegen positief gecorreleerd. Wanneer gekeken wordt naar het construct parentificatie, is er een positieve samenhang merkbaar met alle gemeten constructen.

Tabel 3. Pearson correlaties betreffende de variabelen binnen het huidig onderzoek

	1	2	3	4	5	6	7
1. Ouderlijke burn-out							
2. Parentificatie	.15**						
3. Commitment	-.13**	.14**					
4. Exploratie breedte	.10*	.13**	.65***				
5. Exploratie diepte	.11*	.14**	.51***	.70***			
6. Ruminatieve exploratie	.49***	.15**	.00	.40***	.33***		
7. Autonome motivatie	-.21***	.13**	.50***	.44***	.43***	.04	
8. Gecontroleerde motivatie	.22***	.25***	.15**	.23***	.18***	.42***	.23***

Noot. * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$ en *** $p \leq 0,001$

Hoofdanalyses

Onderzoeksvraag 1: Is parentificatie een risicofactor voor ouderlijke burn-out?

Er werd een enkelvoudige lineaire regressie uitgevoerd met parentificatie als onafhankelijke variabele en ouderlijke burn-out als afhankelijke variabele. Hierbij werd gecontroleerd voor het hoogst behaalde diploma van de ouder en het geslacht van de ouder. Deze regressieanalyse bleek significant ($R^2 = .10$; $F(3,415) = 14.05$; $p < .001$). Parentificatie bleek een significante positieve voorspeller voor ouderlijke burn-out ($\beta = .12$; $p < .05$). Een hogere score op parentificatie hing dus samen met meer gevoelens van ouderlijke burn-out.

Onderzoeksvraag 2: Wat is het verband tussen ouderlijke identiteit en ouderlijke burn-out?

Er werd een meervoudige lineaire regressie uitgevoerd met de vier identiteitsdimensies als onafhankelijke variabelen en ouderlijke burn-out als afhankelijke variabele. Ook werd er gecontroleerd voor het hoogst behaalde diploma van de ouder en het geslacht van de ouder. Deze regressieanalyse bleek significant ($R^2 = .28$; $F(6,412) = 27.12$; $p < .001$). Wanneer gekeken werd naar de individuele onafhankelijke variabelen bleek enkel ruminatieve exploratie een significante positieve voorspeller voor ouderlijke burn-out ($\beta = .48$; $p < .001$). Meer ruminatieve exploratie hing dus samen met meer gevoelens van ouderlijke burn-out. De overige variabelen bleken geen significant verband te vertonen met ouderlijke burn-out.

Onderzoeksvraag 3: Wat is het verband tussen motivatie voor het ouderschap en ouderlijke burn-out?

Er werd opnieuw een meervoudige lineaire regressie uitgevoerd. Autonome en gecontroleerde motivatie werden beschouwd als onafhankelijke variabelen en ouderlijke burn-out als afhankelijke variabele. Ook hier werd gecontroleerd voor het hoogst behaalde diploma van de ouder en het geslacht van de ouder. Deze regressieanalyse bleek significant ($R^2 = .21$; $F(4,414) = 27.05$; $p < .001$). Wanneer gekeken werd naar de individuele onafhankelijke variabelen bleken zowel autonome motivatie ($\beta = -.33$; $p < .001$) als gecontroleerde motivatie ($\beta = .24$; $p < .001$) significante voorspellers voor ouderlijke burn-out. Meer specifiek hing ouderlijke burn-out negatief samen autonome motivatie en positief met gecontroleerde motivatie.

Onderzoeksvraag 4: Wat is het samenspel tussen parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap in de samenhang met ouderlijke burn-out?

Moderatiehypothese

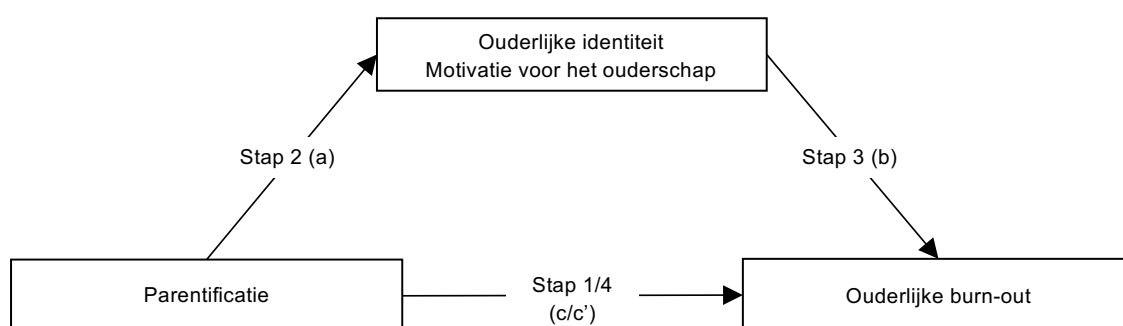
De interacties tussen parentificatie en de dimensies van ouderlijke identiteit, allemaal continue variabelen, werden getoetst met behulp van een hiërarchische regressieanalyse. Zoals beschreven door Aiken en West (1991) werden eerst de onafhankelijke variabele (parentificatie) en de moderatoren (de dimensies van ouderlijke identiteit) gecentreerd. Daaropvolgend werden tussen de onafhankelijke variabele en de moderatoren interactietermen berekend. Daarna werd een hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd. Er werd hierbij gecontroleerd voor het hoogst behaalde diploma van de ouder en het geslacht van de ouder. Het eerste model bevatte de hoofdeffecten van parentificatie en de dimensies van ouderlijke identiteit. Het tweede model bevatte naast de hoofdeffecten ook de vier interactietermen. Het model met de hoofdeffecten en de interactietermen was significant ($R^2 = .30$; $F(11,407) = 15.90$; $p < .001$). Enkel ruminatieve exploratie ($\beta = .47$; $p < .001$) bleek als hoofdeffect significant te zijn. Er werden geen significante interactie-effecten gevonden. Ouderlijke identiteit kon dus niet als een moderator gezien worden in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out. De mate waarin ouders een stevige dan wel minder stevige ouderlijke identiteit hebben, speelde geen rol in het versterken of afzwakken van het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

De moderatiehypothese waarbij de motivatie voor het ouderschap als mogelijke moderator wordt beschouwd in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out werd ook getoetst met behulp van de hiërarchische regressieanalyse, zoals hierboven beschreven. Ook hier werd gecontroleerd voor hoogst behaalde diploma van de ouder en het geslacht van de ouder. Parentificatie werd ingevoegd als onafhankelijke variabele en gecontroleerde en autonome motivatie als moderatoren. Deze werden opnieuw allen gecentreerd. Vervolgens werden tussen de onafhankelijke variabele en de moderatoren twee producttermen berekend. Ook hier bleek het model met de hoofdeffecten en interactieterm significant ($R^2 = .22$; $F(7,411) = 16.20$; $p < .001$). In dit model bleek zowel het hoofdeffect voor parentificatie ($\beta = .10$; $p < .05$), als het hoofdeffect voor autonome motivatie ($\beta = -.33$; $p < .001$) en het hoofdeffect voor gecontroleerde motivatie ($\beta = .22$; $p < .001$) significant. Er waren opnieuw geen significante interactie-effecten. Motivatie voor het ouderschap kon dus niet gezien worden als een moderator in het verband

tussen parentificatie en ouderlijke burn-out. Het soort motivatie voor het ouderschap speelde geen rol in het versterken of afzwakken van het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

Mediatiehypothese

Ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap kunnen als mogelijke mediators functioneren in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out. Deze hypothesen werden getoetst met behulp van de regressiemethode van Baron & Kenny (1986). Dit gebeurde aan de hand van regressieanalyses, zoals weergegeven in Figuur 9.

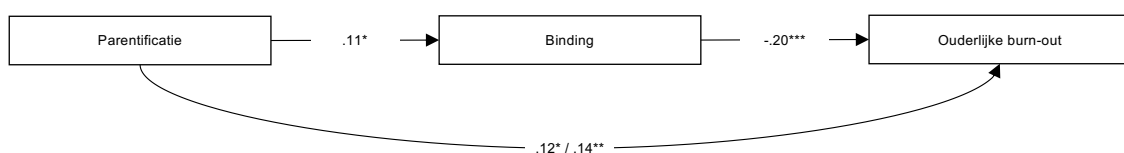

Figuur 9. Ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap als mediators tussen parentificatie en ouderlijke burn-out volgens de methode van Baron en Kenny (1986).

In Stap 1 van de analyses werd het verband getoetst tussen de onafhankelijke variabele (parentificatie) en de afhankelijke variabele (ouderlijke burn-out). Vervolgens werd in Stap 2 het verband nagegaan tussen de onafhankelijke variabele en de mediator (ouderlijke identiteit of motivatie voor het ouderschap). Hierna werd in Stap 3 het verband tussen de mediator en de afhankelijke variabele onderzocht, gecontroleerd voor de onafhankelijke variabele. In Stap 4 werd ten slotte het verband tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele getoetst, gecontroleerd voor de mediator. Er werd gebruik gemaakt van de Sobel-test (Preacher & Leonardelli, 2001) om te bepalen of het indirecte effect in Stap 2 en 3, en dus de mediatie, significant was. Deze mediatieanalyse werd zesmaal uitgevoerd: viermaal met de verschillende identiteitsdimensies (binding, exploratie in de breedte, exploratie in de diepte en ruminatieve exploratie) als mediator, éénmaal met autonome motivatie als mediator en éénmaal met gecontroleerde motivatie als mediator. Stap 1, het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out, is voor elke mediatie-analyse dezelfde. Dit is, zoals hierboven reeds gerapporteerd, een significant positief verband ($\beta = .12$; $p < .05$). Bij alle hieronder gerapporteerde analyses

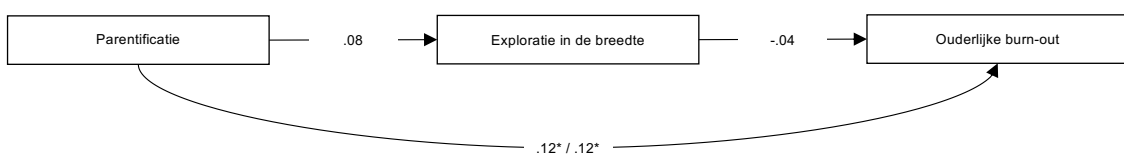
werd gecontroleerd voor het geslacht van de ouder en hoogst behaalde diploma van de ouder.

Binding bleek geen significante mediator te zijn in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out (zie Figuur 10). In de tweede stap bleek er een significant positief verband te zijn tussen parentificatie en binding. Vervolgens bleek binding een significante negatieve samenhang te vertonen met ouderlijke burn-out (Stap 3). Na controle voor dit laatste verband bleek het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out echter nog steeds significant en zelfs iets groter.

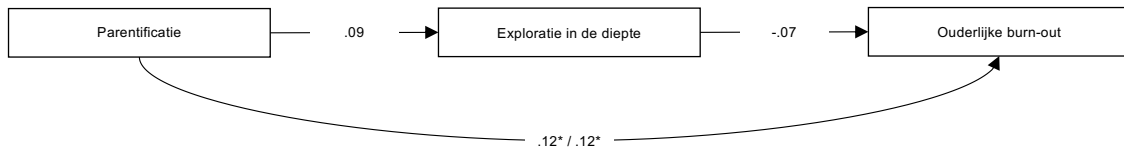
Figuur 10. Geen evidentie voor mediatie door binding in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

Ook exploratie in de breedte bleek geen significante mediator te zijn (zie Figuur 11). Er werd geen significant verband teruggevonden tussen parentificatie en exploratie in de breedte (Stap 2) en ook niet tussen exploratie in de breedte en ouderlijke burn-out (Stap 3). Daarnaast bleek het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out nog even significant na controle voor het onderzochte verband in Stap 3.

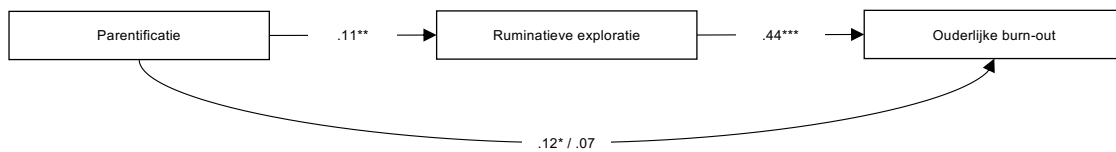
Figuur 11. Geen evidentie voor mediatie door exploratie in de breedte in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

Exploratie in de diepte bleek eveneens geen significante mediator te zijn (zie Figuur 12). Er bleek geen significant verband te zijn tussen parentificatie en exploratie in de diepte. In Stap 3 werd er ook geen significant verband teruggevonden tussen exploratie in de diepte en ouderlijke burn-out. Na controle voor het onderzochte verband in Stap 3 bleek het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out even significant als voorheen.

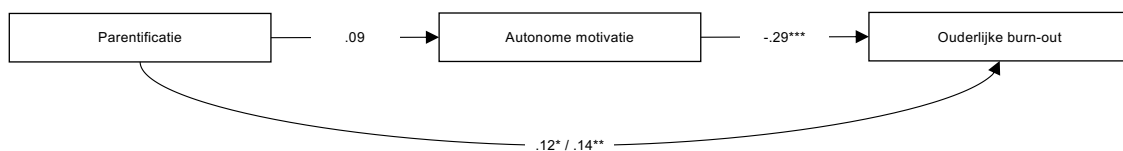
Figuur 12. Geen evidentie voor mediatie door exploratie in de diepte in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

Er werd een volledige mediatie gevonden in het positieve verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out door ruminatieve exploratie (zie Figuur 13). In Stap 2 bleek een significant positief verband tussen parentificatie en ruminatieve exploratie. In Stap 3 vertoonde ruminatieve exploratie een significant positief verband met ouderlijke burn-out. Na controle voor dit laatste verband bleek het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out niet meer significant. Als gevolg hiervan kan gesproken worden van een volledige mediatie. Ook de Sobel-test (Sobel- $t = 2.22$; $p < .05$) toonde aan dat het indirecte verband significant was.

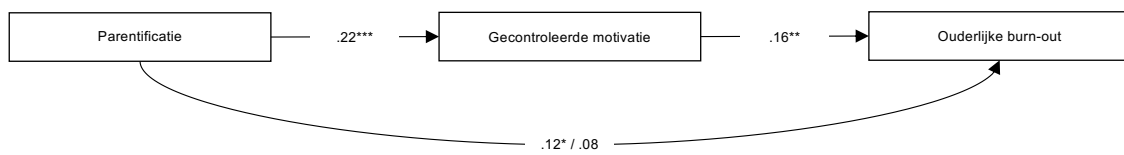
Figuur 13. Mediatie door ruminatieve exploratie in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

Autonome motivatie bleek geen significante mediator te zijn in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out (zie Figuur 14). Parentificatie vertoonde in Stap 2 geen significant verband met autonome motivatie. In Stap 3 bleek er wel een significant negatief verband tussen autonome motivatie en ouderlijke burn-out. Na controle voor dit laatste verband bleek het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out zelfs meer significant dan ervoor.

Figuur 14. Geen evidentie voor mediatie door autonome motivatie in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

Gecontroleerde motivatie bleek wel een significante mediator in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out (zie Figuur 15). Naast een significant positief verband tussen parentificatie en gecontroleerde motivatie in Stap 2, bleek er ook een significant positief verband tussen gecontroleerde motivatie en ouderlijke burn-out in Stap 3. Na controle voor het laatste verband (Stap 3) bleek het initiële verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out niet meer significant. Er is hier dus sprake van een volledige mediatie. Ook de Sobel-t test was significant (Sobel- $t = 2.69$; $p < .01$).

Figuur 15. Mediatie door gecontroleerde motivatie in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out.

Bespreking en conclusie

Bespreking van de resultaten

Onderzoek naar ouderlijke burn-out is zich de laatste tijd sterk aan het ontwikkelen. Het is een relatief nieuw concept. Eerder onderzoek in de zoektocht naar voorspellers van ouderlijke burn-out heeft zich vooral gefocust op socio-demografische gegevens, persoonlijkheid en aspecten van het gezinsfunctioneren. Uit eerder onderzoek (Le Vigouroux & Scola, 2018) bleken leeftijd van de ouder, aantal kinderen en gezinsstructuur voorspellers te zijn van ouderlijke burn-out. Deze variabelen bleken in het huidige onderzoek echter geen significante invloed te hebben op ouderlijke burn-out. Geslacht van de ouder bleek, net zoals in voorgaand onderzoek (Mikolajczak & Roskam, 2018), wel samen te hangen met ouderlijke burn-out. Meer bepaald ervaren moeders meer gevoelens van ouderlijke burn-out dan vaders. Het huidige onderzoek neemt natuurlijk enkele van deze demografische factoren mee, maar wil daarnaast ook andere concepten bestuderen die minder of nog niet werden onderzocht om op deze manier een breder beeld te krijgen van mogelijke risicofactoren van ouderlijke burn-out, maar ook met aandacht voor mogelijke beschermende factoren. Sommige van de factoren die in deze masterproef werden onderzocht zijn potentieel ook meer veranderbaar dan socio-demografische of persoonlijkheidskenmerken, waardoor ze meer bruikbaar kunnen zijn voor preventie en interventie.

Parentificatie: een concept dat hernieuwde belangstelling verdient

Eerder onderzoek over parentificatie bracht naar voor dat er bij geparentificeerde, jongvolwassen vrouwen hogere depressiescores waren terug te vinden (Wolkin, 1984). Andere onderzoekers, die zich focusten op de langetermijnevolgen van parentificatie, stelden vast dat ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie in een loyaliteitsconflict kunnen terechtkomen. De toenemende en tegenstrijdige eisen van het eigen gezin, gezin van oorsprong en werk kunnen tot een fysieke en emotionele uitputting leiden (Borchet et al., 2018; Jurkovic, 1997). In het huidige onderzoek vertoonde parentificatie een positieve samenhang met ouderlijke burn-out. Deze bevinding ligt dus in lijn met vorig onderzoek. Dit positief verband bleek ook na controle voor het hoogst behaalde diploma van de ouder en het geslacht van de ouder nog steeds significant. In tegenstelling tot wat Wolkin (1984) vond, lijken niet enkel geparentificeerde vrouwen, maar ook mannen met een parentificatieverleden meer ouderlijke burn-out te ervaren. Ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie, ongeacht geslacht, ervaren dus meer gevoelens van ouderlijke burn-out. Parentificatie is dus een mogelijke

risicofactor in het ontwikkelen van een ouderlijke burn-out, wat een antwoord biedt op de eerste onderzoeksvraag.

Fullinwider-Bush en Jacobvitz (1993) vonden dat er bij geparentificeerde kinderen minder exploratie en binding van de identiteit aanwezig was. Dit is iets wat in het huidige onderzoek, waarin we ouderlijke identiteit (eerder dan identiteit als adolescent) bestudeerden, niet werd teruggevonden. Parentificatie was positief geassocieerd met zowel binding als exploratie. Ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie vertonen dus meer binding en meer exploratie van de ouderlijke identiteit. Fullinwider-Bush en Jacobvitz (1993) gebruikten het statische identiteitsmodel van Marcia (1966) in hun onderzoek. In het huidige onderzoek werd gebruik gemaakt van het meer dynamische model (Luyckx et al., 2005, 2008, 2011) waarin ook ruminatieve exploratie werd opgenomen. Het is enigszins wel opvallend dat parentificatie in het huidige onderzoek positief gecorreleerd is met binding, exploratie in de breedte en exploratie in de diepte, maar ook met ruminatieve exploratie. Ouders met een voorgeschiedenis van parentificatie scoren hoog op zowel de adaptieve als de meer maladaptieve dimensies van identiteit, wat erop wijst dat ze een ambivalente houding tegenover het ouderschap ontwikkelen. Het lijkt dus alsof deze ouders wel exploreren, maar vast komen te zitten in dit exploratieproces. Hoewel ze zich lijken te binden met hun ouderlijke identiteit blijven ze ook twijfelen en in tweestrijd verkeren over hun ouderschap.

Het verband tussen parentificatie en motivatie voor het ouderschap werd nog niet eerder onderzocht. Uit het huidige onderzoek blijkt niet direct een eenduidig verband. Ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie rapporteerden zowel meer autonome motivatie als meer gecontroleerde motivatie. Er zou dus kunnen verwacht worden dat men na een ervaring van parentificatie twee richtingen uit kan bij het ouderschap. Ofwel ontwikkelt men een autonome motivatie, ofwel een gecontroleerde motivatie. Deze ouders nemen de ouderrol dus voor een deel op omwille van vrijwillige redenen, maar ook voor een deel omdat het moet. Ze lijken dus opnieuw dubbel te staan tegenover het ouderschap en heen en weer geslingerd te zijn tussen positieven en negatieve gevoelens. Ambivalentie en intern conflict lijken kernervaringen te zijn. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het verband tussen parentificatie en autonome motivatie in de mediatieanalyse (waarbij gecontroleerd werd voor het hoogst behaalde diploma van de ouder en het geslacht van de ouder) niet meer significant bleek. Verder onderzoek is dus nodig om meer duidelijkheid te bieden in deze onderlinge relaties.

Recent en minder recent onderzoek (Borchet et al., 2018; Jurkovic, 1997) toonden reeds aan dat de onzekerheden en angsten die geparentificeerde ouders in hun kinderjaren ervoeren tijdens hun zorgrol zich kunnen doorzetten in de rol die ze als ouder opnemen. Dit is iets waar in het huidige onderzoek bevestiging voor gevonden werd. De volgende vraag was of de ambivalente houding tegenover het ouderschap van ouders die aangeven een retrospectieve ervaring van parentificatie te hebben gehad (zoals tot uiting komt in hun ouderlijke identiteit en motivatie) zou kunnen verklaren waarom parentificatie geassocieerd is met meer burn-out.

Het belang van ouderlijke identiteit en motivatie in ouderlijke burn-out

Een goed geëxploreerde ouderlijke identiteit, waar een sterke binding mee gemaakt is, wordt volgens eerder onderzoek als een beschermende factor gezien voor ouderlijke burn-out (Cast, 2004; Fadjukoff et al., 2016). Vanuit de huidige studie blijkt deze bevinding deels te kloppen. Een sterkere binding met de ouderlijke identiteit hing in dit onderzoek samen met minder gevoelens van ouderlijke burn-out en kan dus als een beschermende factor gezien worden. Echter rapporteerden ouders met meer exploratie in de diepte én in de breedte meer ouderlijke burn-out. Dit is dus iets wat niet verwacht werd op basis van voorafgaand onderzoek. In het huidige onderzoek werd gebruik gemaakt van een dynamisch identiteitsmodel (Luyckx et al., 2005, 2008, 2011) terwijl eerder onderzoek steeds met het identiteitsstatusmodel van Marcia (1966) werkte. De toevoeging van ruminatieve exploratie bleek belangrijk te zijn. Ouders die meer ruminatieve exploratie vertoonden, rapporteerden meer gevoelens van ouderlijke burn-out. Daarenboven bleek enkel ruminatieve exploratie een significante voorspeller voor ouderlijke burn-out wanneer alle identiteitsdimensies werden opgenomen. Het belang van binding, exploratie in de breedte en exploratie in de diepte viel dus weg wanneer ook ruminatieve exploratie in rekening werd gebracht. Ruminatieve exploratie is dus bij uitstek een risicofactor voor ouderlijke burn-out, wat een antwoord biedt op de tweede onderzoeksvraag.

Verschillende onderzoekers zijn het met elkaar eens over de gevolgen van autonome en gecontroleerde motivatie op het gebied van welzijn. Gecontroleerde motivatie voor het ouderschap hangt samen met een hoger risico op de ontwikkeling van depressieve symptomen, een lager algemeen welzijn en minder ouderlijke tevredenheid. Autonome motivatie daarentegen hangt samen met een hoger bekwaamheidsgevoel en

een hoger algemeen welzijn (Gauthier et al., 2007; Jungert et al., 2015; Ross-Plourde & Basque, 2019). Deze resultaten kunnen ook in het huidige onderzoek teruggevonden worden. Autonoom gemotiveerde ouders rapporteerden minder gevoelens van ouderlijke burn-out terwijl ouders met een gecontroleerde motivatie meer gevoelens van ouderlijke burn-out rapporteerden. Autonome motivatie voor het ouderschap kan dus gezien worden als een beschermende factor, terwijl gecontroleerde motivatie eerder een risicofactor is. Dit biedt een antwoord op de derde onderzoeksvraag.

De tussenliggende rol van ouderlijke identiteit en motivatie in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out

Ruminatieve exploratie vertoont niet enkel een sterke positieve samenhang met ouderlijke burn-out, maar speelt daarnaast ook een rol in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out. Ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie vertonen meer gevoelens van ouderlijke burn-out. Dit verband wordt onder meer bepaald door ruminatieve exploratie. Er werd zowel een moderatieanalyse als een mediatieanalyse uitgevoerd. Er werd geen evidentie gevonden voor een modererend effect van ruminatieve exploratie in dit verband. De aanwezigheid van twijfels over de ouderlijke rol versterkt of verzwakt het bestaande verband tussen ouders met een verleden van parentificatie en ouderlijke burn-out dus niet. Er werd wel evidentie gevonden voor het mediërende effect van ruminatieve exploratie. Ouders met een verleden van parentificatie kunnen mogelijk meer twijfels ervaren in hun rol als ouder. Deze twijfels kunnen er op hun beurt voor zorgen dat deze ouders gevoeliger zijn voor het ontwikkelen van een ouderlijke burn-out. Dit is een gedeeltelijk antwoord op de vierde onderzoeksvraag want ruminatieve exploratie is niet de enige mogelijke mediator.

Naast ruminatieve exploratie speelt ook motivatie hier een belangrijke rol. Hoewel er geen eenduidig verband terug te vinden is tussen parentificatie en motivatie voor het ouderschap, speelt deze motivatie mogelijk wel een rol in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out. Ook hier werd zowel een moderatiehypothese als een mediatiehypothese onderzocht. Er werd geen evidentie gevonden voor het modererend effect van motivatie. Het verband dat toont dat ouders met een parentificatieverleden meer gevoelens van ouderlijke burn-out ervaren, werd niet versterkt of verzwakt door het type motivatie dat ze hebben voor het ouderschap. Er werd wel evidentie gevonden voor een mediërend effect van gecontroleerde motivatie. Concreet wil dit zeggen dat ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie mogelijk meer druk ervaren voor het ouderschap. Deze ouders rapporteren vervolgens

meer gevoelens van ouderlijke burn-out. Hoewel verwacht zou kunnen worden dat autonome motivatie dan een bufferende rol speelt, is dit niet het geval. Autonoom gemotiveerde ouders vertoonden wel minder ouderlijke burn-out, maar dit was geen beschermende factor in het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out. Dit biedt, samen met de mediërende rol van ruminatieve exploratie, een antwoord op de vierde onderzoeksvraag.

Theoretische en klinische implicaties

Ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie vertonen meer gevoelens van ouderlijke burn-out. Dit verband wordt echter vooral verklaard door de aanwezigheid van ruminatieve exploratie en gecontroleerde motivatie. Dit heeft een belangrijke klinische implicatie. Wanneer men zich blijft focussen op meer vaststaande gegevens, zoals demografische gegevens of retrospectieve ervaringen van parentificatie, kunnen zogenaamde risicogroepen wel gedefinieerd worden, maar dit biedt weinig tot geen mogelijkheid tot interventie of preventie. Door de focus te verleggen naar meer dynamische constructen, zoals ouderlijke identiteitsontwikkeling en motivatie voor het ouderschap, komt er ook een mogelijkheid tot preventie en interventie. Meer specifiek zouden interventies zich dus kunnen richten op het verminderen van de ruminatieve exploratie in de ouderlijke identiteit en het verminderen van gecontroleerde motivatie voor het ouderschap. Het kan in dit opzicht belangrijk zijn om bijvoorbeeld ouders die twijfels hebben te begeleiden in hun twijfels. Mogelijk is het in de huidige samenleving niet makkelijk om twijfels over het ouderschap te uiten en wordt dit nog te veel als een taboe gezien. Hieraan meer aandacht besteden zou een eerste stap richting preventie kunnen zijn. Daarnaast is het ook belangrijk om stil te staan als ouder bij de redenen die men heeft om voor het ouderschap te kiezen. Is het een vrijwillige keuze omdat de persoon het zelf belangrijk en waardevol vindt in zijn of haar leven? Of is het omdat de persoon zich meer onder druk gezet voelt door de omgeving (bv. ouders, partner, vrienden) of de maatschappij (bv. het idee dat iemand pas een échte waardevolle persoon is als hij/zij vader/moeder wordt). Het programma 'Kinderwens' op televisiezender één (www.een.be/kinderwens) zet alvast een eerste stap om deze druk, twijfels en het keuzeproces in kaart te brengen en doorbreekt zo het taboe die er mogelijk nog heerst. Mensen die nadenken over het ouderschap moeten de boodschap krijgen dat twijfels en onzekerheden hierbij normaal zijn en dat het goed is om bij deze twijfels stil te staan. Daarnaast is het ook belangrijk dat mensen die de sprong naar het ouderschap maken, nadenken over welke motieven precies aan de grondslag zitten van

deze keuze. Instanties zoals Kind en Gezin kunnen meer inzetten om dit bij toekomstige ouders te beluisteren en hierover open te reflecteren.

Uit het huidige onderzoek blijkt dat ook ervaringen in de kindertijd een risicofactor kunnen zijn voor het ontwikkelen van een ouderlijke burn-out. Hoewel dit verband significant is, is het eerder een zwak verband. Wanneer strengere criteria worden gehanteerd, zoals een meer conservatieve p -waarde ($p < .01$), is het verband niet meer significant. Het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out wordt daarnaast ook gemedieerd door constructen als ruminatieve exploratie en gecontroleerde motivatie. Dit maakt dat er nood is om dit verband te repliceren en om bijkomende moderatoren na te gaan die bepalen voor welke ouders dit verband significant is en voor welke ouders niet. De moderatoren die in deze masterproef werden onderzocht (ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap), speelden geen rol, maar misschien spelen andere moderatoren wel een rol. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de kwaliteit van de partner-relatie en de mate waarin er in de huidige ouderrol een evenwichtige verdeling van de taken is (co-parenting). Dit zijn zaken die een correctieve ervaring kunnen teweegbrengen ten opzichte van de retrospectieve ervaring van parentificatie en die dus een buffer kunnen vormen.

Het gevoerde onderzoek toont ook het belang van het dynamische identiteitsmodel aan (Luyckx et al., 2005, 2008, 2011). Ruminatieve exploratie blijkt een belangrijke rol te spelen in het bestaan of ontstaan van ouderlijke burn-out. Niet alleen vertoont het een sterke positieve samenhang met ouderlijke burn-out, het lijkt ook andere verbanden, zoals de positieve samenhang tussen parentificatie en ouderlijke burn-out, te verklaren. Toekomstig onderzoek kan dus beter van dit dynamische model (Luyckx et al., 2005, 2008, 2011) gebruik maken in plaats van het identiteitsstatusmodel van Marcia (1966).

Sterktes en beperkingen van het huidige onderzoek

Zoals elk onderzoek bevat ook dit onderzoek een aantal sterktes en beperkingen. Een belangrijke sterkte van het huidige onderzoek is de grote steekproef. Dit zorgt voor een grotere vertegenwoordiging van de populatie en bijgevolg een mogelijk correcter beeld. Daarnaast bestaat de huidige steekproef uit een ongeveer gelijke verdeling van moeders en vaders. Dit is zeer uniek in het huidige beschikbare ouderschapsonderzoek. Een andere sterkte van dit onderzoek is dat alle gebruikte vragenlijsten over een goede betrouwbaarheid beschikken. In het onderzoek werden ook de depressieve gevoelens

en parental self-efficacy bevraagd om de validiteit van de verkorte versie van de PBA (Roskam et al., 2018) na te gaan. Dit zorgt ervoor dat de resultaten betrouwbaar zijn, ook met een verkorte versie van de oorspronkelijke PBA (Roskam et al., 2018). De data werden op zeer korte tijd verzameld (ongeveer een drietal weken). De periode (maart 2019) werd zo gekozen zodat hierin bijvoorbeeld geen vakantieperiodes vielen. Op deze manier kan er geen invloed zijn van een aantal variabelen zoals vakantie, examen, enzovoort. Ook dit zorgt opnieuw voor meer betrouwbaarheid.

Ten slotte is dit eveneens één van de eerste onderzoeken rond ouderlijke identiteit die gebruik maken van het dynamische identiteitsmodel (Luyckx et al., 2005, 2008, 2011). Dit geeft interessante bevindingen, die nog niet eerder werden onderzocht. Het toevoegen van ruminatieve exploratie lijkt dus een goede zet te zijn in het onderzoek naar ouderlijke identiteit en ouderlijke burn-out.

Een eerste beperking van dit onderzoek is het design van het onderzoek, namelijk een cross-sectionele studie. Dit type studie brengt automatisch een aantal beperkingen met zich mee. Zo is het bij dit type onderzoek niet mogelijk om causaliteit te bekijken en kan enkel gesproken worden van samenhang. Bepaalde verbanden zouden ook in de omgekeerde richting kunnen geïnterpreteerd worden. Zo kijken ouders die uitgeput zijn door hun huidige ouderrol mogelijk met een vertekende (negatieve) bril terug op hun eigen verleden waardoor ze onterecht meer parentificatie rapporteren. Ouderlijke burn-out is daarnaast iets dat evolueert over de tijd heen. Een cross-sectioneel onderzoek laat niet toe om veranderingen in ouderlijke burn-out en verbanden met veranderingen in gerelateerde variabelen in kaart te brengen. Het invullen van de vragenlijsten in deze studie is bovendien een momentopname. Dit maakt dat er mogelijk andere factoren, die niet gemeten zijn, een invloed kunnen hebben op de resultaten. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat een ouder die moe is waarvan het kind net ziek is geweest de vragenlijst anders heeft ingevuld dan op een ander moment of op een andere dag. Ook het gebruik van enkel zelfrapportage kan als een beperking benoemd worden. Dit kan zorgen voor een bias in de rapportage en overschattingen van de verbanden.

Wanneer er gekeken wordt naar de participanten kunnen een aantal beperkingen naar voor worden gebracht. Er was geen controle over wie wel of niet deelnam aan dit onderzoek. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat enkel ouders die geïnteresseerd zijn in het ouderschap aan het onderzoek deelnamen en dat ouders die minder geïnteresseerd

zijn in hun ouderlijke rol misschien niet deelnamen. De deelnemers kregen ook een beloning na deelname waardoor het ontvangen van deze attentie de motivatie kan geweest zijn om deel te nemen, wat kan gezorgd hebben voor een snelle en misschien minder betrouwbare deelname. Bovendien werden de participanten vooral verzameld via sociale media en vond het onderzoek online plaats. Ouders die niet op de sociale media aanwezig zijn of geen toegang hebben tot het internet konden dus niet deelnemen aan het onderzoek. Dit alles kan mogelijk een invloed hebben gehad op de steekproef.

Algemeen bestond de steekproef uit weinig ouders met gevoelens van ouderlijke burn-out en weinig ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie. Dit maakt de generalisatie van de resultaten naar de algemene populatie moeilijker en minder betrouwbaar. Daarnaast zijn er tot op heden nog geen klinische scores of cut-off scores voor ouderlijke burn-out.

Suggesties voor verder onderzoek

Uit de beperkingen van een onderzoek vloeien automatisch een aantal suggesties voort voor verder onderzoek. Ten eerste is ouderlijke burn-out een recent concept. Dit maakt dat het goed zou zijn om in de toekomst een gelijkaardig onderzoek opnieuw uit te voeren om na te gaan of de gevonden resultaten replicerbaar zijn. Ouderlijke burn-out is iets dat evolueert over de tijd heen. Een longitudinale studie zou dus een goed onderzoeksdesign zijn om in verdere studies te gebruiken. Dit maakt het mogelijk om causale interpretaties te kunnen maken, maar er kan dan ook beter rekening gehouden worden met mogelijke omgevingsinvloeden, zoals plotse ziekte van het kind, vakantie, enzovoort. Het zou eveneens goed zijn om niet enkel zelf-rapportage vragenlijsten te gebruiken in een volgend onderzoek. Een interessante benadering zou kunnen zijn om andere leden uit het gezin (zoals de partner of op latere leeftijd ook de kinderen) over sommige variabelen te laten rapporteren. Een klinisch interview omtrent ouderlijke burn-out zou ook een methodologische aanvulling kunnen zijn.

Daarnaast zou het goed zijn mocht toekomstig onderzoek meer ouders bevatten met een retrospectieve ervaring van parentificatie en ouders met gevoelens van ouderlijke burn-out. Dit zou een betere generaliseerbaarheid verzekeren. Ook het verband tussen parentificatie en motivatie voor het ouderschap zou een mogelijk topic kunnen zijn voor verder onderzoek. Beide constructen vertonen een samenhang met ouderlijke burn-out, maar hoe beide constructen zich onderling verhouden is nog niet

goed geweten. Verder onderzoek in de transitie naar het ouderschap om de ontwikkeling van ouderlijke identiteit te bestuderen zou interessante resultaten kunnen opleveren. Daarbij lijkt het ook aangeraden om de motieven die mensen hebben om aan het ouderschap te beginnen in kaart te brengen. Het in kaart brengen van de verschillen tussen moeder en vaders zou eveneens interessant onderzoek kunnen opleveren. Dit kwam in deze masterproef minder aan bod, maar er zou kunnen nagegaan worden of hier verschillende verbanden gevonden worden. Ten slotte zou toekomstig onderzoek zich kunnen focussen op het ontwikkelen van cut-off scores voor ouderlijke burn-out. Dit zou het interpreteren van de onderzoeksresultaten vergemakkelijken en zorgen voor een eenvoudigere vertaling van de onderzoeksresultaten naar de klinische praktijk.

Conclusie

In deze masterproef werd enerzijds de relatie tussen de drie constructen (parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap) en ouderlijke burn-out onderzocht. Anderzijds werd de onderlinge relatie van deze constructen in het verband met ouderlijke burn-out onderzocht. Het huidige onderzoek heeft aangetoond dat ouders met een retrospectieve ervaring van parentificatie meer gevoelens van ouderlijke burn-out ervaren. Parentificatie kan dus als een risicofactor beschouwd worden. Daarnaast bleek er een verband te zijn tussen ouderlijke identiteit en ouderlijke burn-out waarbij vooral ruminatieve exploratie een belangrijke risicofactor is. Ten slotte is de motivatie voor het ouderschap ook een belangrijke voorspeller van ouderlijke burn-out waarbij autonome motivatie een beschermende factor is en gecontroleerde motivatie een risicofactor. Wanneer gekeken wordt naar het samenspel tussen parentificatie, ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap in de relatie tot ouderlijke burn-out dan kan worden gesteld dat ouderlijke identiteit en motivatie voor het ouderschap een mediërende rol spelen. Meer specifiek hebben zowel ruminatieve exploratie als gecontroleerde motivatie een mediërend effect op het verband tussen parentificatie en ouderlijke burn-out. De reden waarom ouders met een verleden van parentificatie gevoeliger zijn voor burn-out is omdat ze meer twijfelen over hun rol als ouder en ook meer druk ervaren om deze rol op te nemen. Net zoals deze ouders in hun gezin van oorsprong wellicht onduidelijkheid ervoeren over hun rol in het gezin en ook druk ervoeren om taken op zich te nemen waarvoor ze niet klaar waren, ervaren ze nu in hun eigen gezin ook rolverwarring en een gevoel van verplichting om hun eigen kind(eren) bij te staan en te helpen. Verder onderzoek zou zich, via longitudinale studies, kunnen focussen op het dieper onderzoeken van deze verbanden om zo de richting van de

effecten te bepalen. Onderzoek naar risico- en beschermende factoren voor ouderlijke burn-out is immers van groot belang met het oog op de ontwikkeling van preventie- en interventiemethoden.

Referentielijst

- Abidin, R. R. (1983). *Parenting stress index: manual*. Pediatric Psychology Press.
- Aiken, L. S., & West, S. G. (1991). *Multiple regression: Testing and interpreting interactions*. Sage Publications.
- Årseth, A. K., Kroger, J., Martinussen, M., & Marcia, J. E. (2009). Meta-analytic studies of identity status and the relational issues of attachment and intimacy. *Identity*, 9(1), 1–32. <https://doi.org/10.1080/15283480802579532>
- Bakker, A. B., & Demerouti, E. (2007). The Job Demands-Resources model: state of the art. *Journal of Managerial Psychology*, 22(3), 309–328. <https://doi.org/10.1108/02683940710733115>
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Belga (2018, 30 augustus). Voor het eerst cijfers over ‘parentale burn-out’: ook Vlaamse ouders ervaren uitputting. *De Standaard*. Geraadpleegd op: <http://www.standaard.be>
- Berman, W. H., & Sperling, M. B. (1991). Parental attachment and emotional distress in the transition to college. *Journal of Youth and Adolescence*, 20(4), 427–440. <https://doi.org/10.1007/BF01537184>
- Berzonsky, M. D., & Adams, G. R. (1999). Reevaluating the Identity Status Paradigm: Still Useful after 35 Years. *Developmental Review*, 19(4), 557–590. <https://doi.org/10.1006/drev.1999.0495>
- Blos, P. (1979). *The adolescent passage*. International Universities Press.
- Borchet, J., & Lewandowska-Walter, A. (2017). Parentification – its direction and perceived benefits in terms of connections with late adolescents’ emotional regulation in the situation of marital conflict. *Current Issues in Personality Psychology*, 2(2), 113–122. <https://doi.org/10.5114/cipp.2017.66092>
- Borchet, J., Lewandowska-Walter, A., & Rostowska, T. (2018). Performing developmental tasks in emerging adults with childhood parentification – insights from literature. *Current Issues in Personality Psychology*, 6(3), 242–251. <https://doi.org/10.5114/cipp.2018.75750>
- Bosma, H. A. (1985). *Identity development in adolescence: Coping with commitments*. Dissertatie, Rijksuniversiteit Groningen.

- Bosma, H. A. (2004). Identiteitsontwikkeling. In J. de Wit, W. Slot, & M. van Aken (Eds.), *Psychologie van de adolescentie: Basisboek* (pp. 125–142). HB.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B. R. (1986). *Between give and take: A clinical guide to contextual therapy*. Brunner/Mazel.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties*. Harper and Row.
- Bouchard, G., Lee, C., Asgary, V., & Pelletier, L. (2007). Fathers' Motivation for Involvement with Their Children: A Self-Determination Theory Perspective. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 5(1), 25–41. <https://doi.org/10.3149/fth.0501.25>
- Brenning, K., Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2015). What's your motivation to be pregnant? Relations between motives for parenthood and women's prenatal functioning. *Journal of Family Psychology*, 29(5), 755–765. <https://doi.org/10.1037/fam0000110>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513–531. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.32.7.513>
- Buchholz, E. S., & Haynes, R. (1983). Sometimes I feel like a motherless child: Role reversal as from a parental neglect. *Dynamic Psychotherapy*, 1, 99–107.
- Burt, A. (1992). *Generation boundary distortion: Implications for object relations development*. Doctoral dissertation, Georgia State University, Atlanta, GA.
- Byng-Hall, J. (2008). The significance of children fulfilling parental roles: implications for family therapy. *Journal of Family Therapy*, 30(2), 147–162. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6427.2008.00423.x>
- Cast, A. D. (2004). Well-Being and the Transition to Parenthood: An Identity Theory Approach. *Sociological Perspectives*, 47(1), 55–78. <https://doi.org/10.1525/sop.2004.47.1.55>
- Chase, N. D. (1999). *Burdened Children*. The Guilford Press.
- Chase, N. D., Deming, M. P., & Wells, M. C. (1998). Parentification, parental alcoholism, and academic status among young adults. *The American Journal of Family Therapy*, 26(2), 105–114. <https://doi.org/10.1080/01926189808251091>
- Clancy, S. M., & Dollinger, S. J. (1993). Identity, Self, and Personality: I. Identity Status and the Five-Factor Model of Personality. *Journal of Research on Adolescence*, 3(3), 227–245. https://doi.org/10.1207/s15327795jra0303_2

- de Brock, A. J. L. L., Vermulst, A. A., Gerris, J. R. M., & Abidin, R. R. (1992). *NOSI. Nijmeegse ouderlijke stress index*. Swets en Zeitlinger.
- Dean, A. L., Malik, M. M., Richards, W., & Stringer, S. A. (1986). Effects of parental maltreatment on children's conceptions of interpersonal relationships. *Developmental Psychology, 22*(5), 617–626. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.22.5.617>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1995). Human autonomy: The basis for true self-esteem. In M. Kernis (Ed.), *Efficacy, agency, and self-esteem* (pp. 31–49). Plenum Publishing Co.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry, 11*(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Demerouti, E., Bakker, A. B., Nachreiner, F., & Schaufeli, W. B. (2001). The job demands-resources model of burnout. *Journal of Applied Psychology, 86*(3), 499–512. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.86.3.499>
- Ditmar, H. (2011). Material and consumer identities. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 745–770). Springer.
- Donovan, W., Taylor, N., & Leavitt, L. (2007). Maternal self-efficacy, knowledge of infant development, sensory sensitivity, and maternal response during interaction. *Developmental Psychology, 43*(4), 865–876. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.4.865>
- Elkind, D. (1981). *The hurried child: Growing up too fast*. Addison-Wesley.
- Erikson, E. (1980). *Identity and the life cycle*. Norton.
- Essman, C. S., & Deutsch, F. (1979). Siblings as babysitters: Responses of adolescents to younger siblings in problem situations. *Adolescence, 14*, 411–420.
- Fadjukoff, P., Pulkkinen, L., Lyyra, A. L., & Kokko, K. (2016). Parental Identity and Its Relation to Parenting and Psychological Functioning in Middle Age. *Parenting, 16*(2), 87–107. <https://doi.org/10.1080/15295192.2016.1134989>
- Finch, J. F., Baranik, L. E., Liu, Y., & West, S. G. (2012). Physical health, positive and negative affect, and personality: A longitudinal analysis. *Journal of Research in Personality, 46*(5), 537–545. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2012.05.013>
- Fullinwider-Bush, N., & Jacobvitz, D. B. (1993). The Transition to Young Adulthood: Generational Boundary Dissolution and Female Identity Development. *Family Process, 32*(1), 87–103. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1993.00087.x>

- Gauthier, L., Senécal, C., & Guay, F. (2007). Construction et validation de l'Échelle de motivation à avoir un enfant (EMAE). *European Review of Applied Psychology*, 57(2), 77–89. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2006.09.001>
- Genesoni, L., & Tallandini, M. A. (2009). Men's Psychological Transition to Fatherhood: An Analysis of the Literature, 1989-2008. *Birth*, 36(4), 305–318. <https://doi.org/10.1111/j.1523-536X.2009.00358.x>
- Goglia, L. R. (1982). *An exploration of the long-term effects of parentification*. Unpublished master's thesis, Georgia State University, Atlanta, Ga.
- Goglia, L. R. (1985). Personal characteristics of adult children of alcoholics (Doctoral dissertation, Georgia State University). *Dissertation Abstracts International*, 47, 1774B.
- Grotevant, H. D. (1987). Toward a Process Model of Identity Formation. *Journal of Adolescent Research*, 2(3), 203–222. <https://doi.org/10.1177/074355488723003>
- Gunderson, J. G. (1980). The Families of Borderlines. *Archives of General Psychiatry*, 37(1), 27. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1980.01780140029003>
- Held, B. S., & Bellows, D. C. (1983). A family systems approach to crisis reactions in college students. *Journal of Marital and Family Therapy*, 9(4), 365–373. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1983.tb01524.x>
- Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456–470. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.3.456>
- Hooper, L. M., Doehler, K., Wallace, S. A., & Hannah, N. J. (2011). The parentification inventory: Development, validation, and cross-validation. *American Journal of Family Therapy*, 39(3), 226–241. <https://doi.org/10.1080/01926187.2010.531652>
- Hooper, L. M., Marotta, S. A., & Lanthier, R. P. (2008). Predictors of growth and distress following childhood parentification: A retrospective exploratory study. *Journal of Child and Family Studies*, 17(5), 693–705. <https://doi.org/10.1007/s10826-007-9184-8>
- Hooper, L. M., & Wallace, S. A. (2010). Evaluating the parentification questionnaire: Psychometric properties and psychopathology correlates. *Contemporary Family Therapy*, 32(1), 52–68. <https://doi.org/10.1007/s10591-009-9103-9>
- Jacobvitz, D. B., Morgan, E., Kretchmar, M. D., & Morgan, Y. (1991). The transmission of mother-child boundary disturbances across three generations. *Development and Psychopathology*, 3(04), 513. <https://doi.org/10.1017/S0954579400007665>

- Jacobvitz, D., Fullinwider, N., & Loera, L. (1991). Representations of childhood family patterns, the self, and intimacy in romantic relationships. In D. A. Cohn (Ed.), *Working models of attachment and couple relationships*.
- Johnston, J. R., González, R., & Campbell, L. E. G. (1987). Ongoing postdivorce conflict and child disturbance. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 15(4), 493–509. <https://doi.org/10.1007/BF00917236>
- Jungert, T., Landry, R., Joussemet, M., Mageau, G., Gingras, I., & Koestner, R. (2015). Autonomous and Controlled Motivation for Parenting: Associations with Parent and Child Outcomes. *Journal of Child and Family Studies*, 24(7), 1932–1942. <https://doi.org/10.1007/s10826-014-9993-5>
- Jurkovic, G. J. (1997). *Lost childhoods: The Plight of the Parentified Child*. Brunner/Mazel.
- Jurkovic, G. J., Jessee, E. H., & Goglia, L. R. (1991). Treatment of parental children and their families: Conceptual and technical issues. *The American Journal of Family Therapy*, 19(4), 302–314. <https://doi.org/10.1080/01926189108250862>
- Karpel, M. A. (1976). Intrapsychic and interpersonal processes in the parentification of children. *Dissertation Abstracts International*, 38, 365.
- Kawamoto, T., Furutani, K., & Alimardani, M. (2018). Preliminary Validation of Japanese Version of the Parental Burnout Inventory and Its Relationship With Perfectionism. *Frontiers in Psychology*, 9(JUN), 1–10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00970>
- Kerr, M. E., & Bowen, M. (1988). *Family evaluation*. Norton.
- Knevels, E. (2017, 29 oktober). “Voor en na kinderen”, of lachen met de tol van het ouderschap. *vrtNWS*. Geraadpleegd op: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- Kroger, J., & McLean, K. C. (2011). Identity narratives during the adult years: Development and learning. In C. Hoare (Ed.), *The Oxford handbook of reciprocal adult development and learning* (2nd ed., pp. 173–756). Oxford University Press. <https://doi.org/doi:10.1093/oxfordhb/9780199736300.013.0060>
- Kroger, J. (2003). What Transits in an Identity Status Transition? *Identity*, 3(3), 197–220. https://doi.org/10.1207/S1532706XID0303_02
- Kroger, J. (2007). *Identity development: Adolescence through adulthood*. (2nd ed.). Sage Publications.
- Kroger, J., & Marcia, J. E. (2011). The identity statuses: Origins, meanings and interpretations. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 31–54). Springer.

- Kroger, J., Martinussen, M., & Marcia, J. E. (2010). Identity status change during adolescence and young adulthood: A meta-analysis. *Journal of Adolescence*, 33(5), 683–698. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.11.002>
- Lackie, B. (1982). *Family correlates of career achievement in social work*. Unpublished doctoral dissertation, Rutgers University. (University Microfilm No. 8221687).
- Lackie, B. (1983). The families of origin of social workers. *Clinical Social Work Journal*, 11(4), 309–322. <https://doi.org/10.1007/BF00755898>
- Le Vigouroux, S., & Scola, C. (2018). Differences in parental burnout: Influence of demographic factors and personality of parents and children. *Frontiers in Psychology*, 9(JUL), 1–8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00887>
- Le Vigouroux, S., Scola, C., Raes, M. E., Mikolajczak, M., & Roskam, I. (2017). The big five personality traits and parental burnout: Protective and risk factors. *Personality and Individual Differences*, 119, 216–219. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.07.023>
- Lewis, H. L. (2003). Differences in Ego Identity Among College Students Across Age, Ethnicity, and Gender. *Identity*, 3(2), 159–189. <https://doi.org/10.1207/s1532706xid030205>
- Lindström, C., Åman, J., & Norberg, A. L. (2010). Increased prevalence of burnout symptoms in parents of chronically ill children. *Acta Paediatrica*, 99(3), 427–432. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2009.01586.x>
- Lindström, C., Åman, J., & Norberg, A. L. (2011). Parental burnout in relation to sociodemographic, psychosocial and personality factors as well as disease duration and glycaemic control in children with Type 1 diabetes mellitus. *Acta Paediatrica*, 100(7), 1011–1017. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2011.02198.x>
- Little, R. J. A. (1988). A Test of Missing Completely at Random for Multivariate Data with Missing Values. *Journal of the American Statistical Association*, 83(404), 1198. <https://doi.org/10.2307/2290157>
- Luyckx, K., Goossens, L., & Soenens, B. (2006). A developmental contextual perspective on identity construction in emerging adulthood: Change dynamics in commitment formation and commitment evaluation. *Developmental Psychology*, 42(2), 366–380. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.2.366>
- Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., Beyers, W., & Vansteenkiste, M. (2005). Identity statuses based on 4 rather than 2 identity dimensions: Extending and refining Marcia's paradigm. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(6), 605–618. <https://doi.org/10.1007/s10964-005-8949-x>

- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality, 42*(1), 58–82. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.04.004>
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Goossens, L., Beyers, W., & Missotten, L. (2011). Process of personal identity formation and evaluation. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 77–98). Springer.
- Malerstein, A. J., & Ahern, M. M. (1979). Piaget's Stages of Cognitive Development and Adult Character Structure. *American Journal of Psychotherapy, 33*(1), 107–118. <https://doi.org/10.1176/appi.psychotherapy.1979.33.1.107>
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology, 3*(5), 551–558. <https://doi.org/10.1037/h0023281>
- Marcia, J. E. (1993). The ego identity status approach to identity. In J. Marcia, A. Waterman, D. Matteson, S. Archer, & J. Orlofsky (Eds.), *Ego identity* (pp. 3–21). Springer-Verlag.
- McBride, B. A., Brown, G. L., Bost, K. K., Shin, N., Vaughn, B., & Korth, B. (2005). Paternal Identity, Maternal Gatekeeping, and Father Involvement. *Family Relations, 54*(3), 360–372. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2005.00323.x>
- McCrae, R. R., Costa, P. T., de Lima, M. P., Simões, A., Ostendorf, F., Angleitner, A., Marušić, I., Bratko, D., Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Chae, J.-H., & Piedmont, R. L. (1999). Age differences in personality across the adult life span: Parallels in five cultures. *Developmental Psychology, 35*(2), 466–477. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.35.2.466>
- McNiel, J. M., & Fleeson, W. (2006). The causal effects of extraversion on positive affect and neuroticism on negative affect: Manipulating state extraversion and state neuroticism in an experimental approach. *Journal of Research in Personality, 40*(5), 529–550. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2005.05.003>
- Meeus, W., van de Schoot, R., Keijsers, L., & Branje, S. (2012). Identity Statuses as Developmental Trajectories: A Five-Wave Longitudinal Study in Early-to-Middle and Middle-to-Late Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence, 41*(8), 1008–1021. <https://doi.org/10.1007/s10964-011-9730-y>
- Mikolajczak, M., Brianda, M. E., Avalosse, H., & Roskam, I. (2018). Consequences of parental burnout: Its specific effect on child neglect and violence. *Child Abuse and Neglect, 80*(February), 134–145. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.025>

- Mikolajczak, M., Gross, J. J., & Roskam, I. (2019). Parental Burnout: What Is It, and Why Does It Matter? *Clinical Psychological Science*, 7(6), 1319–1329. <https://doi.org/10.1177/2167702619858430>
- Mikolajczak, M., Raes, M. E., Avalosse, H., & Roskam, I. (2018). Exhausted Parents: Sociodemographic, Child-Related, Parent-Related, Parenting and Family-Functioning Correlates of Parental Burnout. *Journal of Child and Family Studies*, 27(2), 602–614. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0892-4>
- Mikolajczak, M., & Roskam, I. (2018). A theoretical and clinical framework for parental burnout: The balance between risks and resources (BR2). *Frontiers in Psychology*, 9(JUN). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00886>
- Minuchin, S., & Fishman, H. C. (1981). *Family therapy techniques*. Harvard University Press.
- Minuchin, S., Montalvo, B., Guemey, B., Rosman, B., & Schumer, F. (1967). *Families of the slums*. Basic Books.
- Nelson, S. K., Kushlev, K., & Lyubomirsky, S. (2014). The pains and pleasures of parenting: When, why, and how is parenthood associated with more or less well-being? *Psychological Bulletin*, 140(3), 846–895. <https://doi.org/10.1037/a0035444>
- Norberg, A. L. (2007). Burnout in Mothers and Fathers of Children Surviving Brain Tumour. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 14(2), 130–137. <https://doi.org/10.1007/s10880-007-9063-x>
- Nuttall, A. K., Valentino, K., Wang, L., Lefever, J. B., & Borkowski, J. G. (2015). Maternal history of parentification and warm responsiveness: The mediating role of knowledge of infant development. *Journal of Family Psychology*, 29(6), 863–872. <https://doi.org/10.1037/fam0000112>
- Orlofsky, J. L., Marcia, J. E., & Lesser, I. M. (1973). Ego identity status and the intimacy versus isolation crisis of young adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 27(2), 211–219. <https://doi.org/10.1037/h0034787>
- Podd, M. H. (1972). Ego identity status and morality: The relationship between two developmental constructs. *Developmental Psychology*, 6(3), 497–507. <https://doi.org/10.1037/h0032611>
- Preacher, K. J., & Leonardelli, G. J. (2001). *Calculation for the Sobel test: An interactive calculation tool for mediation tests*. <http://quantpsy.org/sobel/sobel.htm>
- Radloff, L. S. (1977). The CES-D Scale: A Self-Report Depression Scale for Research in the General Population. *Applied Psychological Measurement*, 1(3), 385–401. <https://doi.org/10.1177/014662167700100306>

- Radziwillowicz, W. (2015). Attachment patterns as the contexts of the separation-individualization process during adolescence. In W. Radziwillowicz & A. Jarmolowska (Eds.), *Adolescence. Selected clinical and therapeutic issues*. (pp. 31–49). Biblioteka Psychiatrii Polskiej.
- Rantanen, J., Tilleman, K., Metsäpelto, R.-L., Kokko, K., & Pulkkinen, L. (2015). Longitudinal study on reciprocity between personality traits and parenting stress. *International Journal of Behavioral Development*, 39(1), 65–76.
<https://doi.org/10.1177/0165025414548776>
- Rosenbaum, M. (1963). Psychological effects on the child raised by an older sibling. *American Journal of Orthopsychiatry*, 33(3), 515–520.
<https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1963.tb00386.x>
- Roskam, I., Brianda, M.-E., & Mikolajczak, M. (2018). A Step Forward in the Conceptualization and Measurement of Parental Burnout: The Parental Burnout Assessment (PBA). *Frontiers in Psychology*, 9(JUN), 1–12.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00758>
- Roskam, I., Raes, M. E., & Mikolajczak, M. (2017). Exhausted parents: Development and preliminary validation of the parental burnout inventory. *Frontiers in Psychology*, 8(FEB), 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00163>
- Ross-Plourde, M., & Basque, D. (2019). Motivation to Become a Parent and Parental Satisfaction: The Mediating Effect of Psychological Needs Satisfaction. *Journal of Family Issues*, 40(10), 1255–1269. <https://doi.org/10.1177/0192513X19836458>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Press.
- Schier, K. (2010). “When a child becomes a parent” - reversed care as a phenomenon of parentification in the family. In B. Tryjarska (Ed.), *The cohesion of the family. Bonds in childhood and disorders in adulthood*. (pp. 63–80). Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Schier, K. (2014). *Adult children. Psychological problems of role's reversal in the family*. Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Schrooyen, C., Beyers, W., & Soenens, B. (2019). How to avoid that parenting burns you out: on the importance of having a clear identity as a parent. *Papers 59 - Parenting, Parental Acceptance/Rejection and Psychological Distress*. Oral paper presentation conducted at the 19th European Conference on Developmental Psychology (ECDP), Athens, Greece.

- Schwartz, S. J. (2001). *The Evolution of Eriksonian and, Neo-Eriksonian Identity Theory and Research: A Review and Integration*. *Identity*, 1(1), 7–58.
<https://doi.org/10.1207/S1532706XSCHWARTZ>
- Sessions, M. W. (1986). Influence of parentification on professional role choice and interpersonal style (Doctoral dissertation, Georgia State University). *Dissertation Abstracts International*, 47, 5066.
- Sorkkila, M., & Aunola, K. (2020). Risk Factors for Parental Burnout among Finnish Parents: The Role of Socially Prescribed Perfectionism. *Journal of Child and Family Studies*, 29(3), 648–659. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01607-1>
- Van Bakel, H. J. A., Van Engen, M. L., & Peters, P. (2018). Validity of the Parental Burnout Inventory Among Dutch Employees. *Frontiers in Psychology*, 9(MAY), 1–9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00697>
- Vansteenkiste, M., & Soenens, B. (2015). *Vitamines voor groei*. Acco.
- Vignoles, V. L., Schwartz, S. J., & Luyckx, K. (2011). Introduction: Towards an integrative view of identity. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 1–30). Springer.
- Wallerstein, J. S. (1985). The Overburdened Child: Some Long-Term Consequences of Divorce. *Social Work*, 30(2), 116–123. <https://doi.org/10.1093/sw/30.2.116>
- Waterman, A. S. (1982). Identity development from adolescence to adulthood: An extension of theory and a review of research. *Developmental Psychology*, 18(3), 341–358. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.18.3.341>
- Waterman, A. S. (1993). Two conceptions of happiness: Contrasts of personal expressiveness (eudaimonia) and hedonic enjoyment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(4), 678–691. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.4.678>
- Waterman, A. S. (1999). Identity, the Identity Statuses, and Identity Status Development: A Contemporary Statement. *Developmental Review*, 19(4), 591–621. <https://doi.org/10.1006/drev.1999.0493>
- Weisner, T. S., Gallimore, R., Bacon, M. K., Barry, H., Bell, C., Novaes, S. C., Edwards, C. P., Goswami, B. B., Minturn, L., Nerlove, S. B., Koel, A., Ritchie, J. E., Rosenblatt, P. C., Singh, T. R., Sutton-Smith, B., Whiting, B. B., Wilder, W. D., & Williams, T. R. (1977). My Brother's Keeper: Child and Sibling Caretaking [and Comments and Reply]. *Current Anthropology*, 18(2), 169–190.
<https://doi.org/10.1086/201883>
- Weiss, R. S. (1979). Growing Up a Little Faster: The Experience of Growing Up in a Single-Parent Household. *Journal of Social Issues*, 35(4), 97–111.

<https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1979.tb00815.x>

Wolkin, J. (1984). Childhood parentification: An exploration of long-term effects (Doctoral dissertation, Georgia State University). *Dissertation Abstracts International*, 45, 2707-B.

Wolska, M. (2000). Family loyalty. In B. Kosek-Nita & D. Ras (Eds.), *Contacts with those who are "different" as a matter of education, care and resocialization*. (pp. 49–60). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Bijlagen

Bijlage 1: Infobrief

Beste moeder / vader

Met het onderzoek **Ouderschap in Balans** willen we inzicht krijgen in hoe u het ouderschap momenteel beleeft, hoe u zich voelt en hoe u de opvoeding van uw kind(eren) ervaart. Met de resultaten van dit onderzoek zullen we toekomstige jonge ouders kunnen helpen bij mogelijke uitdagingen in de overgang naar het ouderschap.

U kan deelnemen aan dit onderzoek indien het **oudste kind in uw gezin minimaal 2 jaar en maximaal 6 jaar** is. U staat met andere woorden maximaal 6 jaar in het ouderschap.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer **30 minuten**. Het is aangeraden om de vragenlijst in één keer af te werken en dit op een computer of laptop (dus niet via een smartphone). Indien u door omstandigheden de vragenlijst moet afbreken, kan u de code die u op de volgende pagina krijgt gebruiken om uw vragenlijst op een later tijdstip te hervatten en te vervolledigen.

Wanneer u de vragenlijst heeft afgerond, zenden wij zo spoedig mogelijk een **leuke attentie voor uw peuter/kleuter** naar u toe. De persoonlijke gegevens die u zo dadelijk invult, zullen enkel en alleen gebruikt worden voor het opsturen van deze attentie (of een eventuele herinnering) en worden niet gekoppeld aan uw antwoorden op de vragen.

Voor meer informatie of vragen over dit onderzoek, aarzel niet om contact op te nemen met Charlotte Schrooyen.

Charlotte Schrooyen

Prof. dr. Wim Beyers

Prof. dr. Bart Soenens

Jente Depoorter, Adeline Fiers, Julia Mulumba-Kashala, Charlotte Vandenbroucke

Bijlage 2: Informed consent

Ik verklaar hierbij dat ik, met mijn deelname aan een onderzoek van de Onderzoeksgroep Ontwikkelingspsychologie van de Universiteit Gent,

1. de uitleg over de aard van de vragen die me tijdens dit onderzoek zullen worden aangeboden heb gelezen en dat mij de mogelijkheid werd geboden om bijkomende informatie te verkrijgen.
2. totaal uit vrije wil deelneem aan het wetenschappelijk onderzoek.
3. de toestemming geef aan de onderzoekers om mijn resultaten op vertrouwelijke wijze te bewaren, te verwerken en te rapporteren.
4. op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten.
5. weet dat niet deelnemen of mijn deelname aan het onderzoek stopzetten geen enkel gevolg heeft.
6. ervan op de hoogte ben dat ik op aanvraag een samenvatting van de onderzoeksbevindingen kan krijgen.

Ik ga akkoord Ik ga niet akkoord

Bijlage 3: Online-vragenlijst

Hieronder kan u indien gewenst uw e-mailadres achterlaten. Wanneer u de vragenlijst volledig heeft afgerond, zullen wij u via mail contacteren om de beloning op te sturen. Het e-mailadres wordt enkel hiervoor gebruikt of voor een eventuele herinnering om de vragenlijst te vervolledigen. Deze gegevens worden niet gekoppeld aan uw antwoorden.

E-mailadres:

ACHTERGRONDGEGEVENS

1. Wat is uw **nationaliteit**?

- Belg
- Andere, namelijk:

2. Welke **gezinssamenstelling** heeft u?

- Twee-ouder gezin: je zorgt voor jouw kind(eren) met een partner, die de biologische ouder is van jouw kind(eren)
- Alleenstaande ouder: je zorgt alleen voor jouw kind(eren)
- Nieuw samengesteld gezin: je zorgt voor het kind/de kinderen samen met jouw partner, maar jij of je partner is niet de biologische ouder van het kind of (één van de) kinderen
- Pleeggezin: je zorgt voor jouw kind(eren), maar jij en je partner zijn niet de biologische ouders van het kind/de kinderen
- Je zorgt voor jouw kind(eren) met een partner van hetzelfde geslacht
- Je zorgt voor jouw kind(eren) met familieleden (ouders, grootouders, nonkels of tantes...), die bij jou in huis wonen
- Anders, namelijk:

3. Hoeveel **biologische kinderen** heeft u? kind(eren)

4. Hoeveel **kinderen telt uw gezin** in totaal (uw biologische en/of andere kinderen)? kind(eren)

5. Hoe oud is het **oudste kind** in jaren? Indien u één kind heeft, vul hier zijn/haar leeftijd in: jaar

6. Hoe oud is het **jongste kind** in jaren? Indien u één kind heeft, vul hier nogmaals zijn/haar leeftijd in: jaar

7. Op een **doordeweekse werk-/schooldag**, hoeveel **uur per dag** brengt u gemiddeld met uw kind(eren) door ('s nachts niet meegerekend)? Vul het aantal uur per dag in: uur per dag

8. In het **weekend of op een vakantiedag**, hoeveel **uur per dag** brengt u gemiddeld met uw kind(eren) door ('s nachts niet meegerekend)? Vul het aantal uur per dag in: uur per dag

9. Hoe beschouwt u momenteel de **hulp met betrekking tot de opvang van uw kind(eren)** die u van uw omgeving ontvangt? Duid op de schaal aan van 1 (zeer weinig) tot 10 (zeer veel).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

10. Hoe beschouwt u momenteel de **huishoudelijke hulp** die u van uw omgeving ontvangt? Duid op de schaal aan van 1 (zeer weinig) tot 10 (zeer veel).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

MIJN VISIE OP HET OUDERSCHAP

De volgende vragen gaan over hoe jij het ouderschap ziet: jouw visie dus op zaken zoals de waarden die je wil meegeven aan jouw kind(eren), de hoeveelheid tijd die je investeert in het ouderschap (en de combinatie met andere activiteiten in het leven), en de manier waarop je jouw kind(eren) opvoedt. Gelieve bij elk van de stellingen aan te duiden in welke mate je akkoord gaat, door een cijfer van 1 ('Helemaal niet') tot 5 ('Helemaal wel') aan te duiden.

		1	2	3	4	5
		Helemaal niet				Helemaal wel
1.	Ik heb een beslissing genomen over welk soort ouder ik wil zijn.	1	2	3	4	5
2.	Ik denk actief na over de verschillende manieren waarop ik de opvoeding van mijn kind(eren) kan invullen.	1	2	3	4	5
3.	Ik twijfel over wat ik echt wil bereiken als ouder.	1	2	3	4	5
4.	Ik sta stil bij hoe ik de opvoeding van mijn kind(eren) aanpak.	1	2	3	4	5
5.	Ik heb plannen voor hoe ik in de toekomst het ouderschap kan aanpakken.	1	2	3	4	5
6.	Ik denk na over verschillende zaken die ik als ouder kan doen in de toekomst.	1	2	3	4	5
7.	Ik pieker over wat ik als ouder moet aanvangen.	1	2	3	4	5
8.	Ik praat met anderen over mijn invulling van het ouderschap.	1	2	3	4	5
9.	Ik weet welke doelen ik als ouder wil bereiken.	1	2	3	4	5
10.	Ik overweeg een aantal verschillende manieren van opvoeden die bij me kunnen passen.	1	2	3	4	5
11.	Ik blijf zoeken naar welke richting ik uit wil met de opvoeding van mijn kind(eren).	1	2	3	4	5
12.	Ik denk actief na over de doelen die ik nu als ouder heb.	1	2	3	4	5
13.	Ik heb een duidelijk beeld van hoe ik in de toekomst mijn rol als ouder kan opnemen.	1	2	3	4	5
14.	Ik denk na over verschillende doelen die ik als ouder kan nastreven.	1	2	3	4	5
15.	Ik blijf me afvragen hoe ik het ouderschap zou kunnen invullen.	1	2	3	4	5
16.	Ik praat met mijn vrienden over de opvoeding van mijn kinderen.	1	2	3	4	5
17.	Ik heb een keuze gemaakt over de plaats van het ouderschap in mijn leven.	1	2	3	4	5
18.	Ik denk na over verschillende manieren waarop ik een goede ouder kan zijn.	1	2	3	4	5
19.	Ik kan moeilijk stoppen met na te denken over de richting die ik uit wil als ouder.	1	2	3	4	5
20.	Ik sta stil bij de waarden die ik belangrijk vind voor mijn kind(eren).	1	2	3	4	5

MIJN MOTIVATIE VOOR HET OUDERSCHAP

Moeder zijn of vader zijn is niet steeds een gemakkelijke taak. Verschillende moeders/vaders kunnen verschillende motieven hebben om voor hun kind(eren) te zorgen. Hieronder volgt een reeks van motieven die door jonge moeders en vaders werden aangegeven als hun motivatie voor het ouderschap. Deze redenen zijn heel persoonlijk en kunnen ook veranderen over de tijd. Gelieve voor elke reden aan te geven in welke mate deze op dit moment op u van toepassing is van Helemaal niet (1) tot helemaal wel (5).

	1	2	3	4	5	
	Helemaal niet				Helemaal wel	
Ik ben gemotiveerd om voor mijn kind(eren) te zorgen...						
1.	...omdat zorgen voor mijn kind(eren) belangrijk is voor mij en deel uitmaakt van de waarden die ik nastreef.	1	2	3	4	5
2.	...omdat het belangrijk is voor mij dat mijn kind(eren) alles heeft/hebben wat hij/zij nodig heeft/hebben.	1	2	3	4	5
3.	...omdat ik vind dat ik een goede ouder moet zijn en me zou schamen als dit niet zo was.	1	2	3	4	5
4.	...omdat anderen dit van mij verwachten of omdat de situatie dit vereist.	1	2	3	4	5
5.	...omwille van het plezier en de voldoening die ik ervaar wanneer ik aan het zorgen ben voor mijn kind(eren).	1	2	3	4	5
6.	... omdat ik wil dat de mensen om me heen mij zien als een goede ouder.	1	2	3	4	5
7.	...omdat ik een gevoel van persoonlijke voldoening ervaar wanneer ik op mijn eigen manier voor mijn kind(eren) zorg.	1	2	3	4	5
8.	...omdat ik me schuldig zou voelen indien ik geen goede ouder zou zijn.	1	2	3	4	5
9.	...omdat het erg belangrijk is voor mij om alles te doen wat ik kan om het welbevinden van mijn kind(eren) te bevorderen.	1	2	3	4	5
10.	...omwille van het plezier dat het leren van nieuwe dingen over mijn kind(eren) en over mijzelf met zich meebrengt.	1	2	3	4	5
11.	...omdat ik het gevoel heb dat ik echt een goede ouder moet zijn en ik me teleurgesteld zou voelen indien dit niet zo was.	1	2	3	4	5
12.	... omdat ik wil bewijzen aan de mensen om me heen dat ik een goede ouder ben.	1	2	3	4	5

1. Wat is uw hoogst behaalde diploma?

- Lager onderwijs
- Middelbaar onderwijs
- Hoge school
- Universiteit
- Anders, namelijk:

2. Welke uitspraak sluit het beste aan bij uw huidige werksituatie?

- Ik werk voltijds
- Ik werk 4/5de
- Ik werk halftijds
- Ik werk minder dan halftijds
- Ik werk momenteel niet, ik zorg voor het huishouden en de kind(eren)
- Ik werk momenteel niet, ik ben werkzoekende
- Ik werk momenteel niet, ik ben arbeidsongeschikt
- Ik werk momenteel niet, ik ben in zwangerschaps-/bevallings-/ouderschapsverlof
- Ik werk momenteel niet, ik ben student
- Anders, namelijk:

GEVOELEN OVER HET OUDERSCHAP

Kinderen zijn een belangrijke bron van voldoening en plezier voor hun ouders. Tegelijkertijd kunnen ze ook een bron van uitputting zijn voor sommige ouders. Dat spreekt elkaar niet tegen: voldoening en uitputting kunnen naast elkaar bestaan en het is mogelijk om van je kind(eren) te houden maar je ook uitgeput te voelen in je rol als ouder. Denk niet te lang na over een antwoord, elk antwoord is goed als het maar uw eigen mening is

De onderstaande vragenlijst gaat over het gevoel van uitputting dat ouders kunnen ervaren. Kies het antwoord dat het beste aansluit bij uw eigen gevoel. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Als u dit gevoel nooit heeft gehad, kies 'Nooit'. Als u dit gevoel wel heeft gehad, geef dan aan hoe vaak u dit voelt, van 'Een paar keer per jaar' tot 'Elke dag'.

	1	2	3	4	5	6	7				
	Nooit	Een paar keer per jaar	Eén keer per maand of minder	Een paar keer per maand	Eén keer per week	Een paar keer per week	Elke dag				
1.	Ik denk dat ik niet meer de goede vader/moeder ben die ik eerder was voor mijn kind(eren).				1	2	3	4	5	6	7
2.	Ik kan niet meer tegen mijn rol als vader/moeder.				1	2	3	4	5	6	7
3.	Ik geniet ervan ouder en opvoeder te zijn.				1	2	3	4	5	6	7
4.	Ik heb het gevoel dat ik als ouder niet nog meer aankan.				1	2	3	4	5	6	7
5.	Als ik andere ouders met hun kinderen bezig zie, denk ik "zo'n vader/moeder zou ik ook willen zijn".				1	2	3	4	5	6	7
6.	Ik ben goed in staat om voor mijn kind(eren) te zorgen.				1	2	3	4	5	6	7
7.	Ik heb het gevoel dat ik echt op ben als ouder.				1	2	3	4	5	6	7
8.	Als ik 's ochtends opsta en een nieuwe dag moet beginnen met mijn kind(eren), voel ik me al uitgeput nog voor ik eraan begonnen ben				1	2	3	4	5	6	7
9.	Het lukt me goed om mijn kind(eren) iets te laten doen of iets te verbieden.				1	2	3	4	5	6	7
10.	Ik heb het gevoel dat ik het niet aankan als ouder.				1	2	3	4	5	6	7
11.	Ik heb de indruk dat ik niet meer mezelf ben in de omgang met mijn kind(eren).				1	2	3	4	5	6	7
12.	Ik sta in overlevingsmodus in mijn rol als ouder.				1	2	3	4	5	6	7
13.	Ik vind het ouderschap over mijn kind(eren) moeilijker dan ik dacht dat het zou zijn.				1	2	3	4	5	6	7

MIJN GEVOELEN DE VOORBIJE WEEK

Hieronder vind je een lijst met gevoelens die je de voorbije week kan gehad hebben. Duid bij elke uitspraak aan hoe vaak je je zo hebt gevoeld gedurende de voorbije week.

	0	1	2	3
	Zelden of nooit (minder dan 1 dag)	Een paar keer (1 tot 2 dagen)	Nu en dan of regelmatig (3 tot 4 dagen)	Meestal of de hele tijd (5 tot 7 dagen)
Gedurende de voorbije week...				
1.	... voelde ik me net zo goed als anderen.			
2.	... kon ik er moeilijk mijn gedachten bijhouden als ik met iets bezig was.			
3.	... voelde ik me gedeprimeerd (depressief).			
4.	... kostte alles wat ik deed moeite.			
5.	... had ik vertrouwen in de toekomst.			
6.	...heb ik slecht geslapen.			
7.	... was ik goedgezind.			
8.	... waren de mensen onvriendelijk.			
9.	... genoot ik van het leven.			
10.	... had ik huilbuien.			
11.	... had ik het gevoel dat men een hekel aan mij had.			
12.	... geraakte ik niet op gang.			

MIJN PEUTER/KLEUTER

Belangrijk! De volgende vragen dient u te beantwoorden met één specifiek kind in gedachten, namelijk de peuter/kleuter die in aanmerking komt voor dit onderzoek. Dit wil zeggen dat het kind minimaal 2 jaar en maximaal 6 jaar moet zijn. Heeft u meerdere kinderen die in aanmerking komen voor dit onderzoek? Houd dan het oudste kind in gedachten voor de volgende vragen.

1. Welk geslacht heeft uw peuter/kleuter?

- Jongen
- Meisje

2. Wat is de leeftijd in jaren van uw peuter/kleuter? jaar

3. Wat is de relatie die u heeft met uw peuter/kleuter?

- Biologische ouder
- Plusouder, voogd
- Andere, specificeer:

4. Wat beschrijft de gezinssituatie van uw peuter/kleuter het best?

- Het kind woont in 1 gezin
- Het kind woont in 2 of meer gezinnen (bv. co-ouderschap) en afwisselend bij moeder en vader
- Het kind woont in 2 of meer gezinnen (bv. co-ouderschap) en meestal bij de moeder
- Het kind woont in 2 of meer gezinnen (bv. co-ouderschap) en meestal bij de vader
- Anders, specificeer:

5. De zwangerschap van deze peuter/kleuter...

- Kwam na 1 of enkele maanden
- Kwam na 6 maanden tot 1 jaar
- Kwam na 1 of meerdere jaren
- Kwam eerder onverwachts

6. Hoe zou u in het algemeen de gezondheid van uw peuter/kleuter beoordelen?

1	2	3	4	5	6	7
Mijn kind is zelden of nooit ziek		Mijn kind had/heeft enkele minder ernstige ziektes/aandoeningen		Mijn kind had/heeft enkele ernstige/kortdurende ziektes/aandoeningen		Mijn kind heeft een ernstige/langdurige medische aandoening

7. Hoeveel stress hebt u sinds de komst van uw peuter/kleuter ervaren?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Zeer weinig									Zeer veel

8. Hoe beoordeelt u uw eigen hoeveelheid slaap sinds de komst van uw peuter/kleuter?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Zeer weinig									Zeer veel

9. Hoe beoordeelt u uw eigen kwaliteit van slaap sinds de komst van uw peuter/kleuter?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Zeer slecht									Zeer goed

MIJN GEZIN VAN HERKOMST

We zijn geïnteresseerd in hoe u als kind de relatie met uw eigen ouders heeft ervaren. Deze ervaringen kunnen positief of minder positief geweest zijn, of een mix van goede en minder goede ervaringen. Sommige kinderen hebben meer verantwoordelijkheden en taken in hun gezin dan anderen. Hieronder vindt u een aantal stellingen of uitspraken over uw ouders of uw gezin van herkomst. Probeer uw relatie met uw eigen ouders tijdens uw kindertijd zo goed mogelijk voor te stellen bij het invullen. Hoe kijkt u nu terug naar hoe het vroeger was? Probeer eerlijk te antwoorden in welke mate u de situaties ervaren hebt van 1 (Nooit) tot 5 (Altijd).

	1	2	3	4	5
	Nooit		Altijd		
1.	Mijn moeder en/of vader deelde(n) vaak geheimen over andere gezinsleden met mij.				1 2 3 4 5
2.	Ik hielp mijn ouders bij het maken van belangrijke beslissingen.				1 2 3 4 5
3.	De meeste kinderen van mijn leeftijd hadden niet dezelfde taken en verantwoordelijkheden zoals ik had.				1 2 3 4 5
4.	Ik werkte en droeg bij aan de financiële inkomsten van het gezin.				1 2 3 4 5
5.	Wanneer er zich een onenigheid voordeed in het gezin, was ik de eerste persoon naar wie gezinsleden zich wendden.				1 2 3 4 5
6.	Ik hielp vaak met het oplossen van problemen tussen mijn ouders.				1 2 3 4 5
7.	Wanneer mijn ouders verdrietig waren of emotionele moeilijkheden ervoerden, werd van mij verwacht dat ik hen troostte.				1 2 3 4 5
8.	In mijn gezin had ik de rol van scheidsrechter.				1 2 3 4 5
9.	Er werd vaker aan mij gevraagd om boodschappen te doen, dan aan andere gezinsleden.				1 2 3 4 5
10.	Ik diende als een tussenpersoon voor mijn gezinsleden.				1 2 3 4 5

Heeft u momenteel een partner?

- Ja
- Nee (-> U kan de volgende reeks vragen overslaan. U bent aan het einde van de vragenlijst gekomen)

MIJN PARTNER

De initialen van uw partner (eerste letter voornaam en eerste letter(s) achternaam)?

Wat is de geboortedatum van uw partner?

Heeft uw partner ook al deelgenomen aan dit onderzoek?

Wat is uw partner zijn/haar hoogst behaalde diploma?

- Lager onderwijs
- Middelbaar onderwijs
- Hoge school
- Universiteit
- Anders, namelijk:

Heeft uw partner momenteel betaald werk?

- Ja, voltijds
- Ja, 4/5de
- Ja, halftijds
- Ja, minder dan halftijds
- Nee, mijn partner zorgt voor het huishouden en de kind(eren)
- Nee, mijn partner is werkzoekende
- Nee, mijn partner is arbeidsongeschikt
- Nee, mijn partner is student
- Anders, namelijk:

Hartelijk bedankt voor uw deelname!

Wij zullen u spoedig contacteren om de attentie naar u op te sturen.

Heeft uw partner al deelgenomen aan dit onderzoek? Moedig hem/haar aan om ook deel te nemen en ontvang een extra beloning!

Heeft u vrienden/vriendinnen/broers/zussen/buren die in aanmerking komen om deel te nemen, stuur hen de link naar onze website zeker door!

Indien u nog vragen heeft, aarzel niet om ons te contacteren via Charlotte.Schrooyen@UGent.be of via het contactformulier op onze website.

Bijlage 4: Flyer Ouderschap in balans

Ouderschap in Balans

In de media verschijnen tegenwoordig verschillende opvattingen over het ouderschap: van *Ploeterouders* tot *Superparents*, op een *roze wolk* of een *ouderlijke burnout* nabij...

Wij zoeken een eerlijke kijk op het ouderschap!

Ben je moeder of vader van een peuter/kleuter?

Is hij of zij jouw oudste kindje?

Ga naar www.ouderschapinbalans.be

Laat weten hoe jij het ouderschap ervaart, en ontvang een leuke rugzak voor jouw kind!

